

BARANYAI

125 FT

Civil Körző

„Lassan húsvét hetébe fordulunk.
Krisztus már indul a Kálváriára.
Zarándokútban piros bogyó
és fájdalom mindenütt terem.”

Dsida Jenő: Zarándokiút (részlet)

REGIONÁLIS KÖZÖSSÉGI LAP

III. ÉVFOLYAM - 4. SZÁM

2007. ÁPRILIS

Fotó: Nedjalkov Iván

CIVIL KÖZÖSSÉGEK HÁZA

H-7624 Pécs, Szent István tér 17.

Telefon: +36 72/ 215 543, 511-815; Fax: +36 72/ 315 679

E-mail: nevhaz@t-online.hu; Web: www.civilhaz-pecs.hu

A CIVIL KÖZÖSSÉGEK HÁZA ÁPRILISI PROGRAMJA

KIÁLLÍTÁS

GEBAUER GALÉRIA

- 2007. március 27-től, Fiatalok Feketén Fehéren – építészként kiállítás
- 2007. április 10-től 14-ig a PTE – Művészeti Kar Országos Tudományos Diákköri Konferencia kiállítása, Festészet- és Fotó Szekció
- 2007. április 15-én vasárnap 11 órakor, a Bicsérdi Művésztelep kiállításának megnyitója. A tárlatot megnyitja: Dr. Gréger Melinda művészettörténész. A kiállítás megtekinthető május 5-ig.

HALÁSZ REZSŐ GALÉRIA

- 2007. március 27-től április 27-ig Arnaldo Grundner (Olaszország): „Isenzo front” c. kiállítása.

A kiállítások megtekinthetők 9-19-ig, a belépés díjmentes.

A CIVIL KÖZÖSSÉGEK HÁZA ÁPRILISI PROGRAMJA

ÁLLANDÓ PROGRAMOK

Minden hétfőn és csütörtökön 19 órakor

PÉCSI KAMARAKÓRUS próbái

Minden hétfőn 14.30 órakor

NYUGDÍJAS PEDAGÓGUSOK „BARÁTSÁG” KÓRUSÁNAK próbája

Minden hétfőn 18 órakor

ASTRA PÉCSI CSILLAGÁSZATI EGYESÜLET foglalkozása

Minden kedden 16.30 órakor (új)

„FOGYI-KLUB” – Mozgalom az egészséges és szép nőkért

Minden kedden 18.30 órakor

MECSEKI FOTÓKLUB

Minden szerdán 16 órakor

KÉPZŐMŰVÉSZETI ALKOTÓ MŰHELY foglalkozása
Vezet: Miklya Gábor, szobrászművész

Minden páratlan hét csütörtökön 18-20 óráig

BLUE SKY SIKLÓERNYŐS SPORT EGYESÜLET összejövetele

Minden pénteken 15 és 17 óra között

FÜSTI-MOLNÁR ÉVA SZÍNISTÚDIÓ

Vezet: Füst-Molnár Éva, Jászai-díjas művész

Minden pénteken 17 és 20 óra között (utolsó találkozó 2007. április 13-án)

A BARANYA MEGYEI REPÜLŐ ÉS EJTŐERNYŐS KLUB VI-TORLÁZÓ SZAKOSZTÁLYÁNAK összejövetele

Minden pénteken 16.30- 18.00 óra között

FINN TANFOLYAM HALADÓKNAK

EGYÉB PROGRAMOK

Április 3-án, kedden 15 órakor

Örökifjú Nyugdíjasok klubja

Április 5-én, csütörtökön 17 órakor

PEOPLE TO PEOPLE INTERNATIONAL PÉCSI BARÁTI KÖR összejövetele

Április 10-én, kedden 18 órakor

A MAGYAR MADÁRTANI ÉS TERMÉSZETVÉDELMI EGYESÜLET összejövetele

Horváth Zoltán: A magyarországi rétisas-védelmi program eredményei (1987-2006)

Április 11-én, szerdán 18 órakor

Az **ÚJ SZABADEGYETEM 2006 EGYESÜLET** előadássorozata
A magyar gazdaság alapvető problémái és a megoldás lehetőségei
Előadó: Szakolczai György, egyetemi tanár

Április 12-én, csütörtökön, 17 órakor

A Ciszterci Rend Nagy Lajos Gimnáziuma Öreg CSERKÉSEINEK összejövetele

Április 13-án, pénteken, 17 órakor

A NEMZETKÖZI SZENT GYÖRGY LOVAGREND összejövetele

Április 13-án, pénteken, 16 órakor

A TÁJAK KOROK MÚZEUMOK EGYESÜLET szervezésében
Séta a nyugati városfal kertjeiben.

Találkozás a Civil Közösségek Háza előtt

Április 18-án, szerdán 10-14 óráig

Regionális Konferencia. „Fókuszban a hálózatok – ProHáló”

Április 18-án, szerdán 17 órakor

A MAGYAROK VILÁGSZÖVETSÉGE BARANYA MEGYEI EGYESÜLETE összejövetele

Április 19-én, csütörtökön, 13 órakor

Interprofesszionális eszmecsaták

Április 20-án, pénteken 19 órakor

„Egyedül nem megy” – a PTE Művészeti Kar karvezetés szakos hallgatóinak koncertje

Április 21-én, szombaton, 16 órakor

Ünnepi megemlékezés a PÉCSI MAGYAR-OROSZ TÁRSASÁG megalakulásának 10. évfordulója alkalmából

Április 24-én, kedden, 17 órakor

A PÉCSI VÁROSSZÉPÍTŐ ÉS VÁROSVÉDŐ EGYESÜLET összejövetele

„Fejezzetek a Pécsi Kamarakórus történetéből”

Előadó: Szauer Dezső, kórustitkár

Április 25-én, szerdán, 17.30 órakor

A PÉCSI MAGYAR-FINN TÁRSASÁG összejövetele

Április 26-án, csütörtökön 10 órakor

DÉL-DUNÁNTÚLI REGIONÁLIS CIVIL EGYEZTETŐ FÓRUM szervezésében: „Civilek a területfejlesztésben” – tanácskozás

Április 27-én, pénteken, 18 órakor

Az **ÚJ SZABADEGYETEM 2006 EGYESÜLET** előadássorozata
Versenyképesség, fejlettség. Helyünk a nemzetközi mezőnyben.
Előadó: Csath Magdolna, egyetemi tanár, közgazdász

Április 28-30 között

KODÁLY- mesterkurzus

Április 28-án, szombaton 18.30 órakor

Pécs 2010 EKF hatásai regionális és országos szinten – konferencia

7624 Pécs, Szent István tér 17.

Telefon: +36-72/215-543

Telefon/Fax: +36-72/315 679

E-mail: nevhaz@t-online.hu

IDŐMOZAIK

A rendszerváltás fekete doboza

4

SZERINTEM

Örökségünk

7

Az állatkísérletekről

8

JELES NAPOK

Jeles napokról álmodom

9

CIVIL KREATÍV

Lakások, lakosok

10

CIVIL ÉLET

10 éves a Pécsi Magyar-Orosz

Társaság

12

Be(pro)Hálózunk az országot

14

Az ESZA Kht. és a civil szolgáltató
központok együttműködése

15

KIÁLLÍTÁS

Az isonzói front

13

PÁLYÁZATI AJÁNLÓ

16

A lap megjelenését
támogatja:

Nemzeti Civil Alapprogram

Soros Alapítvány –
Trust Fund for CEESzociális és Munkaügyi
Minisztérium –
Társadalmi Párbeszéd és
Civil Kapcsolatok Főosztály

Paksi Atomerőmű

K&H Bank

ISSN: 1787972-8

9771787

972804

Húsvét

Ünnepeink sorából kiemelkedik a Jézus életének stációira épülő: Karácsony és Húsvét. Mindkét ünnep szokáskörében azonban a keresztény liturgikus rend mellett számos más, így az antik pogányság és az európai népek archaikus ünneplő hagyománya is ötvöződött. Ünnepi cselekményeink nagy részét azonban ma már úgy végezzük, hogy jelentéstartalmukkal, üzenetükkel kevésbé vagy egyáltalán nem vagyunk tisztában, és egyáltalán: a bennünket körülvevő, ünnepi tárgyak szimbólumvilágáról pedig mintha teljesen megfeledkeznénk.

Az ünnepek pedig évszázadok óta fontos szerepet töltenek be a társadalom, a közösségek és az egyén számára egyaránt. Kilépve az esztendő munkával eltöltött napjaiból, lehetőséget adott és adhat ma is, hogy idejére átlépjünk egy másik szférába...ezt segíti a mindkét nagy ünnepünket megelőző, mintegy előkészítő szakasz: karácsony előtt ez az advent, húsvét előtt pedig a nagybőjt.

A 40 napos böjtöt hajdanán a csend, a visszafogottság jellemezte. Némák maradtak a hegedűk, kiürültek a báltermek, zárva maradtak a zsíros bödönök. A Jézus böjtölésének és kinszenvedésének emlékére vállalt sorsközösség fegyverzettségére, empátiára tanított, a templomokban felidézett szenvedés-történet pedig minden évben figyelmeztetett; tudatosította az egyénekben a „jó” és a „rossz” fogalmát, az erkölcsileg elfogadható és elutasítandó magatartásra hívta fel a figyelmet. Az effajta szellempallérozás – a böjt révén – a test tisztításával, „méregtelenítésével” járt együtt, de a csend a lelket is regenerálta és

elmélyülésre készítette. A nagypéntek hajnali pataokban való mosdás, a népdal szerint nemcsak a testet tisztította, hanem a szeplős lányt testi bűneit is eltüntette. A nagypénteki kereplés a – bennünk lévő – gonosztól is igyekezett megszabadítani. Ebben a teljes megtisztulási törekvésben a régiek bölcs, holisztikus szemlélete érvényesült („Ép testben ép lélek”), amely minden évben segített a testi, lelki betegségek megelőzésében is.

Hajdanán a vallási, egyházi előírásokon túl, a falu szája volt a másik meghatározó magatartásszabályozó tényező. Az Árulkodó Júdás, nem kapsz piros tojást mondóka gyermekkorban „tanított”, de minden korosztályt érintett az a soproni szokás, amikor is a Júdást – aki Jézust 30 ezüstpénzért elárulta – jelképező szalmabábút ünnepélyesen körülhordozták és megégették. Ma már nemigen figyelmeztetnek bennünket hasonló rítusok, így hát az elmélyülésre, az erkölcsi kontrollra mi magunk kell, hogy figyeljünk, a csendet nekünk kell megteremtelnünk! Azért, hogy az ébredő természettel együtt, mi magunk is megújulva, tiszta szellemmel és nyugodt lelkiismerettel, termékeny testtel ünnepelhessünk.

A tojás az életnek, újjászületésnek az archaikus jelképe. Amint a tojásból új élet kel, éppen úgy támad föl Krisztus is sírjából az emberek megváltására. A szombati – feltámadó Jézust jelképező – piros tojás festésekor erről se feledkezzünk meg.

Tóth Krisztina

BARANYAI Civil Korzó

IMPRESSZUM

Baranyai közösségi lap

Megjelenik havonta

Kiadja: a Nevelők Háza Egyesület (7624 Pécs, Szent István tér 17.)

Felelős kiadó: Vincze Csilla

Főszerkesztő: Hajnal Zsolt

Szerkesztőség: 7624 Pécs, Szent István tér 17.

Telefon: (72) 215-543 • Telefon/fax: (72) 315-679

Web: www.civilhaz-pecs.hu, E-mail: civilkorzo@civilhaz-pecs.hu

Munkatársak: Dandé István, Egyedné Megyesi-Schwartz Éva, Fenyvesi Kristóf,
dr. Kanizsai Péter, Kiss Gergely, Prucsiné Fűri Ildikó, Pusch Gizella,

Tálos András, Tóth Krisztina, V. Tarr Judit

Fotó: Nedjalkov Iván

Tördelés, nyomdai előkészítés:

e.graphic stúdió – 72/227-350 – 30/500-84-13

www.edenscript.hu • info@edenscript.hu

Nyomdai munkálatok: Sümegi Nyomda Kft.

Nyilvántartásba vételi szám: 2.9.1/1037-1/2005

ISSN 1787-9728

A rendszerváltás fekete doboza

Fenyvesi Kristóf

Húsz éves a Fekete Doboz Alapítvány – Beszélgetés Elbert Márta filmrendezővel

1987 márciusában, húsz évvel ezelőtt jött létre a rendszerváltás időszakának legjelentősebb dokumentumfilmes műhelye, a Fekete Doboz. A keleti blokk első független politikai videó-folyóíratként induló kezdeményezés, szamizdatos korszakát követően az első civil alapítványok között került bejegyzésre, amint a törvényi keretek ezt lehetővé tették. A Fekete Doboz Alapítvány vezetője, Elbert Márta filmrendező *Mozgóképes történelem – Rendszerváltás Magyarországon és Kelet-Európában 1988-1990* című legújabb filmjét, március 6-án mutatta be a Pécsi Kulturális Központban működő IDŐMOZAIK DOKUMENTUMfilmklub.

A Fekete Doboz Alapítvány nem csak a rendszerváltás eseményeit megőrkítő felvételek révén szerzett nevet a magyar médiatörténetben, hanem a független elektronikus média kelet-európai legitimációjának kiküzdésében is egyedülálló szerepet játszott. A Fekete Doboz archívuma több mint százötven olyan, a hivatalos állami cenzúra megkerülésével, gyakran kalandos körülmények között készített dokumentumfilmlet, és több ezer órnyi archív felvételt tartalmaz, amelyek egyedüli mozgóképes forrásokként állnak rendelkezésre a rendszerváltás történetének feldolgozásához. Ebből a hatalmas anyagból, korábban soha be nem mutatott filmfelvételekkel és a Magyar Televízió korabeli hír- és vitaműsorainak részleteivel kiegészítve készült el, és került az ideai Magyar Filmszemlén bemutatásra az a kétórás dokumentum-mozi, amely a kelet-európai térség politikai átrendeződésének összetett kontextusába ágyazva vonultatja fel a rendszerváltó évek legfontosabb eseményeit. A *Mozgóképes történelem – Rendszerváltás Magyarországon és Kelet-Európában 1988-1990* című film, amellét, hogy a Fekete Doboz hőskorszakának is méltó foglalatát adja, sodró ütemben frissíti fel emlékezetünket és segít eligazodni ezredvégi történelmünk egyértelműen sorsfordító, ugyanakkor ellentmondásokban gazdag momentumai között. A mindenfajta politikai elkötelezettség helyett, egyedül a nyilvánosság szabadságának érvényesítésében elkötelezett alkotói közösség eredeti szellemiségéhez méltóan, a Fekete Doboz Alapítvány idén márciusban esedékes huszadik születésnapját is egy olyan filmmel ünnepelhetjük, amely az előre gyártott válaszok helyett a társadalmi reflexió, és a felelős önálló véleményalkotás számára nyit teret.

– A Fekete Doboz hírnevét és nemzetközi elismertségét megalapozó filmek nem csak a kelet-európai rendszerváltó évek történéseinek következetes dokumentálásában játszottak rendkívül fontos szerepet. Egyre szélesebb körű publikálásuknak köszönhetően, maguk a felvételek is a rendszerváltás folyamatának aktív részeseivé lettek. A hatalom igazi arcát leleplező és a demokratikus ellenzék akcióit egyaránt megőrkítő képsorok drámai erővel hatottak vissza mindarra, amit ma „rendszerváltás” néven foglalnunk össze. Egy veled készült interjúban találtam azt az első olvasatban talán mehökkentő, viszont teoretikus értelemben is komoly megfontolást érdemlő kijelentést, miszerint „a videó feltalálása nagymértékben hozzájárult a szocializmus bukásához”. Dávid parittyája ledönti lábáról az óriást – a videokamera pedig képes lenne megdönteni egy egész rezsimit?

Merthogy a Fekete Dobozt valóban egy videokamerára alapították annak idején...

– Valószínűleg, ha mi ötten – Lányi András, Ember Judit, Jávör István, Vági Gábor és én – 1987-ben nem döntünk úgy, hogy elkezdjük videóra venni a történeseket, akkor több rendkívül fontos eseményről most semmiféle filmfelvétel nem állna rendelkezésünkre. Abban az időben szinte csak hivatalos keretek között lehetett filmezni, hiszen a filmkészítés állami monopólium volt, és alig akadt magán-személy, akinek lett volna videokameraja. Mivel a monopólium a filmnegatív előhívására is vonatkozott, és kizárólag a Magyar Állami Filmlaboratóriumban zajlottak ilyen jellegű munkálatok, ezért, ha még esélyt sem akartak hagyni arra, hogy bizonyos filmek a cenzúrán átsüsszanak, akkor egy szép éjszaka a filmfőigazgató vagy valamelyik pártember bement a Laboratóriumba és egyszerűen elvitte a negatívokat. És akkor volt film, nincs film. Mivel a videofelvétel nem negatívra készül, így már lehetetlen volt nyomon követni, hogy ki mit csinált, mit vett fel a saját kamerájával. A mi nagy szerencsénk is az volt, hogy Jávör István kollégánk, nyugatra disszidált nővérétől éppen akkortájt kapott egy videokamerát kárpótlásként, mert nővére távozása miatt őt már nem engedték kiutazni az országból. Manapság, amikor egy hatéves gyereknek a születésnapjára kamerát vesznek a szülei, már el sem tudjuk képzelni, hogy 1987-ben, húsz évvel ezelőtt, milyen nagy dolog volt egy magánkézben lévő videofelvévő. Vági Gábor szociológuson kívül egyébként mindnyájan a Filmgyárban dolgoztunk – Lányi András, Ember Judit filmrendező, Jávör István fotós, én pedig gyártásvezető voltam –, és a körülmények szerencsés együttállásának köszönhető, hogy a Fekete Doboz csapata abban a pillanatban állt össze, amikor a politikai változások éppen csak megkezdődtek Magyarországon. Mi pedig mindenhol ott voltunk a videokameránkkal, és mindent, amit csak tudtunk, rögzítettünk. Így jöhettek létre a rendszerváltás fő történéseit megőrkítő felvételek, hisz tudvalevő, hogy a Magyar Televízió és a Magyar Filmhíradó szerkesztősegei megtiltották az utcai események forgatását. Húsz évvel később, 2006-ban aztán a *Mozgóképes történelem* című filmünk lett az első olyan összeállítás, amelyben a Magyar Televízió és a Fekete Doboz anyagai egymást kiegészítve, együtt kerülhettek bemutatásra. Ennek azért van jelentősége, mert a Fekete Doboznak sem Grósz Károly, sem Kádár János nem nyilatkozott volna soha, így a *Mozgóképes történelem* a korabeli hivatalos és a nem-hivatalos média első igazi találkozásának is tekinthető.

– De nem csak a rendszerváltás eseményeinek dokumentálásában jutott számodra kivételes szerep. 1987-et megelőzően több olyan filmben dolgoztál, amelyeket a mai magyar filmtörténetírás mint a „rendszerváltást előkészítő filmeket” is tárgyalni szokott. Már a hetvenes évektől, pályád kezdetétől számos olyan játék- és dokumentumfilmes produkcióban vettél részt – a filmes ranglétra szinte minden fokát végigjárva –, melyek nagymértékben járultak hozzá az úgynevezett második nyilvánosság köreinek egyre szélesedő kiterjesztéséhez, a kényszeres társadalmi elfojtások felszínre hozatalához. Itt a történelmi tabuk megdöntése mellett, hasonló jelentőséget kell tulajdonítanunk annak a szociológiai filmes perspektívának is, aminek érvényesítésében a te személyes mestereid, Schiffer Pál filmrendező, Andor Tamás operatőr és a hatalom által éppen csak megtűrt szociológus, Kemény István képviselték az élvonalat. Később pontosan az ezen filmek által is leképezett traumák sűrűsödnek össze és indítják el a közvélemény egyre nyitottabb rendszerkritikus tematizációját, mindazokat a folyamatokat, amelyek betetőzéséről – azaz a rendszerváltásról – a *Mozgóképes történelem* szól. Miként élted meg ezt a ’70-től ’87-ig, a kezdetektől a Fekete Doboz megalapításáig ívelő időszakot?

– Húszéves koromban kerültem a Filmgyárba és pályafutásomat valóban a ranglétra legalsó fokán, mint produkciós pénztáros-gyakornok kezdtem. Bármilyen szakmáról legyen szó jó, ha az ember teljesen alulról kezd, mert akkor a folyamat minden fázisába kénytelen beletanulni. Tényleg kivételesen alakult az életem, hiszen dolgoztam játékfilmekben, például Mészáros Márta különböző francia koprodukciós filmjeiben az akkori nagyokkal – Isabelle Hupperttől Marie-José Nat-ig –, és emellett dokumentumfilmeket forgathattam. Ez a kettősség rálátást biztosított nem csak a filmezés egészére, hanem a világra is. Schiffer Pál rendezővel például Magyarország összes börtönét végigjártuk, vagy *Paraszti élet Magyarországon* címmel filmsorozatokat készítettünk. A másik énemmel hatalmas mozikban dolgoztam Sándor Pállal, Szabó Istvánnal, Gazdag Gyulával és másokkal. De ►

kezdetől a dokumentumfilm volt számomra az igazi terep. Később filmrendezőként több mint százötven dokumentumfilm készítésében vettem részt. A politikai filmezést gyakorlatilag 1994-ben fejeztük be, azóta elsősorban szociológiai tárgyú filmeket csináltunk, a társadalom árnyékos oldalát szerettük volna bemutatni. Minden bizonnyal a politikai filmezés felfüggesztése jelentette a legkomolyabb cezúrát a Fekete Doboz eddigi történetében is. Ekkor szűnt meg ugyanis az a fajta priviligium-szerű, akár kivételesnek is mondható pozíciónk, hogy bizonyos dolgokkal csak mi foglalkoztunk, bizonyos eseményeken csak mi forgattunk. Mi voltunk azok, akiket például Végvári József belügyi őrnagy először értesített, hogy a kerekasztal-tárgyalások lezárása után, az új választások előtt néhány héttel is folytatódhatnak a Belügyminisztérium megfigyelései az ellenzékiekről. Ez volt a Dunagate-ügy. Voltak olyan civilek, például sofőrök, akik szóltak nekünk, mielőtt az éjszaka leple alatt, az iratokat a zúzdákba vitték. A kereskedelmi televíziók megjelenésével, vagy azzal, hogy a Magyar Televízió operatőrei is bárhol és bármikor ott lehetnek és tudósíthatnak, ez a szerepünk megszűnt. Annak pedig semmi értelmét nem láttuk, hogy huszontkilencedik kameraként a Fekete Doboz is odaálljon egy politikai eseményhez forgatni. Sokkal fontosabbá vált számunkra különböző társadalmi problémákat a Fekete Doboz speciális látásmódjával feldolgozni. Először mi kezdtünk el, 1995-től cigány gyerekeket filmkészítésre, újságírássra és rádiózásra tanítani.

– Ez volt a Roma Média Iskola...

– Gyakorlatilag 2004-ig működött és a diákjaink hallatlan sikereket értek el. Itthon csaknem minden diákfilmes, független-filmes fesztivált megnyertek és külföldön is nagyon szép eredményeik voltak. 2004-től azonban lehetetlen anyagi helyzetbe került az iskola, megszűntek a pályázati lehetőségek, és be kellett fejeznünk az oktatást. A tanítás továbbra is része maradt az életünknek, hiszen már ezt megelőzően is az ELTE szociológus és politológus hallgatóit tanítottam. Amikor a legutóbbi, a rendszerváltás eseményeit bemutató *Mozgóképes történelem* című filmet vetítettem le hallgatóimnak, szembesültem azzal, hogy a most felnövekvő generáció számára már a rendszerváltás időszaka éppen olyan távolinak tűnik, mint számunkra távolinak tűnt az első világháború vagy a waterlooi csata. Holott alig telt el azóta tizenhét év. Mégis, a mai húsz-huszonkét éves diákok számára a Kádár-rendszer, vagy a nyolcvannyalc és kilencven közötti időszak csaknem teljesen fehér folt. A rendszerváltás időszakának oktatásában a Fekete Doboz filmjein kívül nagy segítségemre vannak a Balázs Béla Stúdió régi dokumentumfilmjei, amelyek közül többen magam is dolgoztam, anno. Bármilyen is történt azóta, a rendszerváltás időszakánál meg kell állnunk egy kicsit. És nem árt, ha gyönyörködni is tudunk mindabban, ami ezekben az években történt –, azután gyorsan el is lehet szomorodni...

– A *Mozgóképes történelem* valóban döntő jelentőségű képsorokkal ismerteti meg nézőit és

sikerül egy olyan folyamatként bemutatnia ezt az időszakot, amelyet mint a történetek, vagy a történelem „fordulatait” általában, újra és újra értelmeznünk kell. A film rendkívüli érdeme, hogy az úgynevezett „történelmi folyamat” megképzése során mindvégig számot vet azzal is, hogy ez a munka, tudniillik az értelmezés feladata – míg elmesélésre való világ a világ –, soha nem lehet véglegesen megoldott vagy lezár. Tudnunk kell, hogy az 1988-tól 1990-ig tartó időszak leírása még a szaktörténészek számára is igen nagy kihívást jelent, talán azért is, mivel közvetlen hatással van nem csak napi politikai jelenünkre, hanem személyes történeteinkre is mindaz, amit ezzel a két évvel kapcsolatban megállapítunk. Nem érezték-e magatokon annak a bízhatatlan nagy kockázatát és felelősséget, hogy egy erre az időszakra vonatkozó narratíva megalkotásával egyszersmind a kétséges legitimációk és a zavaros hivatkozások terepére is be kell, hogy merészkedjenek? Ha nem csupán egy filmet, de magát a történelmet vágja és szerkeszti az ember, akkor mi mindenre kell figyelnie?

Elbert Márta és Fenyvesi Kristóf. Fotó: Konczek László

– A rendszerváltás szempontjából kulcsfontosságú Ellenzéki és Nemzeti Kerekasztal tárgyalásainak kizárólag a Fekete Doboz forgathatott. A rendszerváltás hivatalos része ezeken az egyeztetéseken ment végbe, és az, hogy ma ilyen a választási rendszerünk, ilyen a büntetőjogunk, vagy az Alkotmányunk, mind-mind ezen megbeszélések eredménye. Gyakorlatilag százötven órában rögzítettük a tárgyalásokat, és ebből a rendkívül izgalmas anyagból állítottuk össze még 1989-ben azt az ötször ötven perces filmsorozatot, ami befogadható és végignézhető hosszban mutatja be a „tárgyalásos forradalom” történetét. Ez a sorozat mind a mai napig akár „betiltottnak” is tekinthető, hiszen egyetlen televízió sem vállalja bemutatását. Annyit azonban sikerült elérnem, hogy egy nyolc-kötetes könyv formájában mindez megjelenhessen¹. Amikor elkészült a könyv, még egy kötetet sem módosított senki a szövegben, annyira pontosan sikerült átírunk a jegyzőkönyvek hangfelvételeit, a videó szövegeket. Rengeteg dokumentumot gyűjtöttünk, amely a tárgyalások anyagait egészítette ki, illetve tette könyvünk forráskiadványává. A filmes változat tehát érdemeihez méltatlan módon egyelőre nem jelenhet meg, nem válhat ismertté, de a *Mozgóképes történelem* elkészültéig is tizenhat év telt el... Talán az Ellenzéki Kerekasztalról szóló filmünket is

műsorra tűzi egyszer valamelyik adó. Ugyanakkor ilyen jellegű filmeket valóban hatalmas felelősség készíteni és bemutatni. A *Mozgóképes történelem* esetében is nagyon nehéz volt eldönteni, hogy abból a több ezer óras anyagból, ami a Televízió és a Fekete Doboz archívumában rendelkezésre állt, mi az, ami publikálásra érdemes, milyen sorrendben, narrációval, avagy narráció nélkül kerüljön bemutatásra, és így tovább... De végtére is ez az, amit a dokumentumfilm felelősségének nevezünk. Hogy megfelelő távolságtartással és rendkívül szigorú szerkesztéssel sikerül-e valamit végigvinni vagy sem. Ha a *Mozgóképes történelem*ben valami sikerült, akkor az talán Grósz Károly átváltozásának nyomon követése volt. Számomra Grósz Károly a Kádár-korszak végének azon figurája, akinek metamorfózisán keresztül a rendszer metamorfózisa is átélhetővé válik. Egyébként az Ellenzéki Kerekasztal dokumentáló film esetében a százötven órából készült öt rész vágása 1989-ben történt, amikor még fogalmunk sem lehetett arról, hogy ki kerül majd hatalomra. Tehát a film készítése szempontjából, az egy sokkal objektívabb helyzet volt. És az az anyag végül is olyannyira jól sikerült, hogy elkészülte után, azon nyomban be is tiltották. Amikor a kerekasztal-tárgyalásokra beengedtek forgatni, akkor el kellett fogadnunk, hogy csak az összes résztvevő párt hozzájárulása esetén hozhatjuk majd nyilvánosságra felvételeinket. Erre az egyezségre egyébként azért is szükség volt, mert az, ami a tárgyalásokon folyt, az akkori hatályos törvények szerint rendszerellenes tevékenységnek minősült, és büntethető volt. Tehát nem lehetett tudni, hogy nem viszik-e rögtön börtönbe a tárgyalások szereplőit. 1989 decemberére aztán elkészült a film és a Magyar Televízió már majdnem műsorra is tűzte, azonban a bemutatáshoz végül négy résztvevő párt nem járult hozzá. Később, a könyv megjelentetése előtt, Majtényi László adatvédelmi ombudsman hozott egy ajánlást, hogy ez az anyag közkinccs, közérdeklődésre tart számot, nem pedig magánemberek tárgyalását dokumentálja. Most, hogy a könyv is megjelent, valójában semmi akadály nem lenne annak, hogy a film is nyilvánosságra kerüljön. Azonban jelenleg nincs olyan televízió, amelyik bemutatná.

– *Előfordul, hogy a Fekete Doboz manapság is hasonló akadályokkal találja szembe magát, mint annak idején?*

– A Fekete Doboz úgynevezett hőskorszaka lezárult. Ezt én azonban egyáltalán nem bánom. Amit nagyon rossznak érzek, az a Roma Média Iskola megszűnése. Egy komoly egyenlőtlenséget próbáltunk ezzel a kezdeményezésünkkel megszüntetni. Azaz, hogy igen szegény, de tehetséges cigány fiatalokat ingyen, sőt ösztöndíjjal jutalmazva tanítottunk a televíziózás, az újságírás, a dokumentumfilm készítés ismereteire, elsősként. És komoly sikereket értünk el a tanításukban.

– *Nálatok az érettségi nem is szerepelt a felvételi követelmények között...*

1 Bozók András (főszerk.), Elbert Márta, Kalmár Melinda, Révész Béla, Ripp Erzsébet, Ripp Zoltán (szerk.): A rendszerváltás forgatókönyve: kerekasztal-tárgyalások 1989-ben. 1-4. köt. Budapest. Magvető, 1999. és Bozók András, Elbert Márta, Kalmár Melinda, Révész Béla, Ripp Erzsébet, Ripp Zoltán (szerk.): A rendszerváltás forgatókönyve: kerekasztal-tárgyalások 1989-ben. 5-8. köt. Budapest. Új Mandátum, 1999-2000.

– Nyolc befejezett általános iskolai osztályt vártunk el a jelentkezőktől. Hihetetlenül tehetséges diákjaink voltak, ha a Televízió *Provokátor* című műsorát említem, akkor elmondhatom, hogy szinte a teljes stáb a mi iskolánkból került ki. Fesztiváldíjas rendezők, operatőrök, riporterek lettek olyan gyerekekből, akik az iskola előtt talán még fényképezőgépet sem láttak, nemhogy kamerát vagy vágóasztalt... Amit mi, feketedobozosok meg tudunk tanítani diákjainknak, az azokon a tapasztalatokon alapult, amibe nekünk is annak idején bele kellett tanulnunk. Tudniillik, hogy miként lehet nem hivatalos formában, minimális költséggel televíziót, rádiót, újságot készíteni, amolyan „szamizdatos” módra, mégis valódi nyitfeltáró újságrást, televíziózást, rádiózást csinálni.

– Ha eddigi életművedet tekintjük, meglepő, hogy szinte kizárólag olyan munkákban vettél részt – sokszor párhuzamosan többben is –, amelyek a magyar film- vagy médiatörténet igen jelentős eredményeivé váltak, annak élvonalához tartoznak. Schiffer Pál, Mészáros Márta, Sándor Pál, Gazdag Gyula, vagy Tarr Béla Családi tűzfészek című első filmje, és hosszan lehetne sorolni egészen a Fekete Dobozig mindazokat a neveket, produkciókat és műhelyeket, amelyek a te pályád alakulásában is meghatározó jelentőségűek voltak. Ez a véletlennek köszönhető – egyik sikeres kísérlet hozta magával a másikat –, vagy van valamilyen stratégiád, ami alapján eldöntöd, hogy a következő lépésed mi lesz?

– Ezen még soha nem gondolkoztam. Életem minden egyes lépését szerencsének tekintem, hiszen kiváló emberekkel dolgozhattam együtt. Sokat tanultam tőlük, és nem csak a filmesektől, hanem szociológusoktól is... Schiffer Pál révén például Magyar Bálinttal nyolc évig voltunk munkatársak. Ez az az időszak volt, amikor ő munkanélküli, állásából politikai okok miatt kirúgott szociológus volt...

– Schiffer Pál pedig az egyedüli, aki őt alkalmazta, akárcsak Kemény Istvánt...

– ...és Havas Gábor és Kardos Lászlót vagy Juhász Pált... A politikai okokból állásukból kitett szociológusok adták a Schiffer-filmek szakértői gárdáját, s nekem sikerült hosszú éveken át velük együtt dolgozni, és rengeteget tanultam tőlük.

– Minthogy ekkoriban az ELTE szociológia szakos hallgatója is voltál, mindez kitűnően egészíthette ki a tanulmányaidat...

– Igen. Amit a társadalom működésében a gyakorlatban láttam, annak elméletét az egyetemen sajátíthattam el. Az is szerencse volt, hogy ezt megelőzően a Színművészeti Főiskolára jártam, és sok jó tanárral hozott össze a sors, például a televíziós rendezést tanító Horváth Ádámmal.

– Gondolom, hogy mindezen tapasztalatok és az valóban egyedülálló filmes és szociológiai „szabadiskola” is, amiben neked részed volt, komoly szerepet játszanak abban, hogy képes voltál megoldani azt a nem kis feladatot, amit egy olyan léptékű film, mint a *Mozgóképes történelem* elkészítése jelenthetett. Mennyi időt vett igénybe a felkészülés, mikor kezdted dolgozni ezen a filmeden?

– A *Mozgóképes történelem*-ben öt-hat év munkája fekszik. De én szeretem az ilyen nagyobb lélegzetű dolgokat, ilyen alkati

vagyok. Ilyenkor végigolvas és végignéz az ember mindent, ami a témával kapcsolatos, és ez – akár a Fekete Doboz, akár a Magyar Televízió archívumára gondolunk, az írásos anyagról már nem is beszélve – rengeteg időt, az anyaggal való törődést, és barátkozást igényel. Az elkészült film teljes időtartama végül kétszer hatvan perc lett, de az első verzió még tizenhárom óras volt. Ezt a szakértőkkel végignéztük és mérlegeltük az egyes anyagok erejét, fontosságát, sorrendiségét, s ezek után lett egy három és fél óras film. Majd újraserkesztettük az egészet, és aztán kialakult a végleges verzió, ami 2006-ban *Mozgóképes történelem* címen került forgalomba, majd pedig bemutatásra az idei Filmszemlén.

– A *Mozgóképes történelem* kepei közül – mivel archív felvételekről van szó – többet már korábban láthattunk. Jó néhányat még akkoriban, amikor azok készültek, de van olyan is – például a március tizenötödiké vagy a még illegális október huszonharmadikái megemlékezések képanyagai –, melyeket csak később, a rendszerváltás után. Nagyon érdekes élmény mindezekkel ebben a sűrített és csaknem a szó szoros értelmében véve történelemmé szervezett kontextusban újra szembesülni. Sok olyan képet idéz fel a film, amely már akkoriban is óriási erővel hatott vissza az események alakulására. Néhány felvételre viszont csak én nem emlékezem, vagy valóban a *Mozgóképes történelem*-ben kerülnek először bemutatásra?

– Ha arra gondolsz, hogy Orbán Viktornak izzad a tenyere, amikor aláírja a Fideszbe való belépési nyilatkozatát, akkor az valóban itt kerül először bemutatásra. Egyébként a Fekete Doboz első filmje is a Fidesz megalakulásáról készült. Az irat-megsemmisítéseket leleplező filmünket, amit 1989. november 25-ének fagyos éjszakáján forgattunk, körülbelül egy hétre rá már sugározta a Magyar Televízió. Utána januárban, a szintén a mi felvételeink nyomán kirobbanó Dunagate botránnyal, pedig gyakorlatilag belügyminisztert buktattunk. Ma már a III/III-as ügyosztály és annak tevékenysége közismert. Akkoriban viszont még fogalmunk sem volt róla, hogy kik ők és hogyan csinálják, csak a Dunagate ügy kapcsán derült fény minderre. A Fekete Doboznak egyébként ezek a leplező felvételek hozták meg az igazi hírnevet, a világ nagy tévétársaságai jelentkeztek nálunk.

– Amikor 1990 januárjában az SZDSZ és a Fidesz bejelentették, hogy közösen tesznek feljelentést az ellenzéki politikusokról és mozgalmakról titkosszolgálati eszközökkel történő törvényellenes adatgyűjtés miatt, akkor épp a Fekete Doboz felvételei kerültek megnevezésre, mint igen fontos „filmbizonyítékok”. A Dunagate-ügy egyik kulcsfiguráját, Végvári Józsefet miként sikerült rábírnod arra, hogy aztán később a módszereket, részleteket illetően is beszéljen a III/III-as ügyosztály tevékenységéről és tegye mindezt az „ellenség”, a Fekete Doboz kamerája előtt?

– Végvári József keresett meg bennünket. Novemberben ő is – akárcsak az egész ország – látta a televízióban az irat-megsemmisítéseket leleplező anyagunkat. Azzal, hogy mindez nyilvánosságra került, bizonyára ő is és még sokan mások is megijedtek és igyekez-

tek kiutat találni szorult helyzetükből. Végvári József először Kőszeg Ferencet kereste meg azzal, hogy ismeri-e a Fekete Doboz munkatársait, mert szeretne módot találni arra, hogy kapcsolatba lépjen velük.

– Végváriak munkájából és beosztásából fakadóan meglehetősen pontos információi lehettek arról, hogy Kőszeg Ferenc ismeri a Fekete Dobozt...

– Igen, a III/III-as ügyosztály munkatársaként nyilván nagyon jól tudta, hogy kit kell megkeresnie. Miután megtörtént a kapcsolatfelvétel, decemberben először Lovas Zoltán kollégám nézhetett körül a III/III-as ügyosztály pincéjében, majd ezt követően több interjút is készített Végvári Józseffel. Manapság egymást követik a nagyobb leleplezések, olyan ütemben, hogy szinte ki is oltja egyik a másikat. Viszont akkoriban, közvetlenül az első szabad választások előtt, szembesülni azzal, hogy ugyanúgy zajlik az ellenzékiek megfigyelése, mint annak előtte, hogy a kerekasztal-tárgyalások során létrejött az ellenzék és a pártállam képviselői közötti megállapodás, nos, ez sokkolta a közvéleményt. Valójában az általunk ki-robbantott Dunagate volt az első olyan ügy, amelyben arcot kaptak, és megnevezésre kerültek a mindaddig rejtésben tevékenykedő, a besúgást és a jelentéskészítést irányító emberek.

– Gondolom, hogy amikor ezek a titkosszolgálati anyagok már kutathatóvá váltak, a Fekete Dobozt illetően is számos meglepő dolog derült ki. A *Mozgóképes történelem* DVD extrái között található is egy összeállítás a Fekete Dobozról készült jelentésekről. A legkellemetlenebb meglepetést, ami az aktáitok tanulmányozása során ért benneteket, nyilván nem fogod elmesélni. De mégis, mi mindennel kellett szembesülnöd a rólátok készült jelentéseket olvasván?

– Én magam akkor derültem a legjobban, amikor az anyagaink között arra az abszurd megállapításra bukkantam, hogy a Fekete Doboz a Német Szövetségi Köztársaság hírszerző szervének magyarországi képviselőteként működött. Én tudni szoktam, hogy mit csináltam és mit nem, így abban is biztos vagyok, hogy az NSZK kémje sem voltam soha. Persze volt elég időnk, hogy hozzászokjunk ahhoz, hogy állandóan figyelnek bennünket. A Fekete Dobozt megelőzően is olyan szociológusokkal, művészekkel dolgoztam együtt, akiket rendszeresen lehallgattak, megfigyeltek. Emlékszem, úgy 1976-ban Schiffer Pál Cséplő Gyuri című filmjének egyik vetítésekor a diszpécser figyelmeztetett bennünket, hogy a vetítőben néhány elvtárs már előttünk megnézte a forgatott felvételeinket. A belügyesek – akikről nem is tudtuk akkoriban, hogy a munkahe-lyüket III/III-nak hívják – mindenütt ott voltak, így természetesen a dokumentum-filmes világban is. Valamilyen módon mindenki érintett volt: vagy őt figyelték, vagy ő volt az, aki megfigyelt. Közismert tény, hogy azon lista alapján, amit Antall József miniszterelnök az átvilágításokat követően a belügyminiszterétől megkapott, az első szabadon választott parlament kétharmadát el lehetett volna zavarni. De akkor mi van a rendszerváltással?

Örökségünk

Kiss Gergely

Tudományos eszközök és kutatások nélkül is könnyen bizonyítható tény, hogy van egy hely, ami minden egyes ember életében kiemelt jelentőséggel bír. Schol más-hol nem lehet sem csokit, sem hamburgert, sem kergető-marha kórt kapni. Csak itt vehetünk ásványvizet, levegőt és elégtételt sérelmeinkért. Ez az egyetlen hely ahol élőlényekkel, ismerősökkel találkozhatunk és lefelé esik a tantusz. A Földön járunk. Lótunk-futunk. De leginkább botladozunk.

Talán az úrkutatások során jöttek rá, mikor a Földön kívüli életnek semmi jelét nem lelték, hogy e kék bolygóra kicsit jobban oda kellene figyelni. Az is lehet, hogy csupán egy „átlagos” földi halandó kétségbeesett szavaira lettek figyelmesek, amikor az limuzinjából kiszállva megrökönyödve konstata, hogy az olajjal szennyezett tengervízben vergődő pelikánok, nem az ökoszisztéma olajozott működését igyekeznek szemléletesen bemutatni. Az persze korántsem véletlen, hogy épp a 20. század derekán kezdtek el egyre nagyobb figyelmet szentelni a környezet – vagy inkább a környezetszennyezés – problémájának, hiszen az emberi kényelem növelésére kitalált civilizáció és az azt kiszolgáló tudomány, technika és ipar akkor indult rohamos fejlődésnek. „Áldásos” hatásai sokkal gyorsabban és észrevehetőbben érvényesültek, leckét adva az emberiségnek a matematika axiómáiból, mint pl. „ha valamiből elveszek, az kevesebb lesz, sőt el is fogyhat”, rámutatva ezzel pl. az ökológiai egyensúly megzavarásának káros következményeire. Gondoljunk csak bele: az indiánok hiába strapálták volna magukat, hogy füstjeikkel üvegházat építsenek el, sőt az ókori görögök sem tudták volna kipusztítani a halakat azt bizonygatva, hogy ugyanabba a vízbe nem léphetnek kétszer. Mi már olyan fejlettek vagyunk, hogy mindkettőt könnyűszerrel – vagy vegyszerekkel – megvalósíthatjuk. De ők tudtak valamit, amit mi nem vettünk számításba...

Hosszas fejszámolás után rá kellett jönnünk, hogy egy életünk, egy halálunk és egy Földünk van. Az is tudatosult bennünk, hogy e korszakalkotó felfedezést népszerűsíteni kell, hiszen mindannyiunk érdeke, hogy e Föld hosszú távon is élhető maradjon. De hogyan juttassuk el ezt az életbevágó felismerést mindenkihez? Hogyan keltsük fel a figyelmét a tisztelt emberiségnek, hogy a vécépapírja valaha fa volt, a szmog nem egy filmforgatás látványeleme vagy a klór nem természetes alkotóeleme az ivóvíznek? Mi az amit mindenki szeret? Megvan! Ünnepljük meg a Föld Napját! De mikor?

A születésnapján? Lehetetlen, hiszen a különböző vallások szent iratai alapján kiókumlált időpontok, bár napra pontosak, de évmilliókra, sőt milliárdokra vannak

a tudományos kutatások eredményeitől, melyek a rádióizotópos mérések alapján nemhogy napokat, de akár több millió évet is tévedhetnek. Ez nem lehet hit kérdése. Nincs más megoldás: kell találni egy napot, mely megerősíti, legalizálja e fontos üzenetet. Az első javaslat – a helyzet komolyságát egy kis humorral oldandó – tőlem származott volna, ha kicsit korábban születek: ünneplünk minden munkanapon! A görög mitológia Föld Anyjának – Földünk megismertetőjének –, Gaianak tiszteletére ünneplünk minden nap, amikor gályázunk! Persze bármilyen nevetségesnek is tűnik e javaslat, a környezettudatos életvezetés nem évi egy napot jelent vagyis hosszú távon csakis ez az elgondolás vezetne fenntartható eredményre. Az ünnepnapok viszont arról nevezetesen, hogy évente egy van belőlük. Figyelemfelkeltésre és minimális energia-befektetést igénylő társadalmi munkára ez elegendőnek mondható. Halkan.

Valami különös véletlen folytán az első Föld Napjából kettő volt. Mindkettő az Egyesült Államokban, 1970-ben. Az egyiket – elméletileg – előbb találták ki, míg a másikat előbb valószínűsítették meg. Mindkettő eredetinek vallja magát, mégis világszerte csak az egyiket ünnepljük, míg a másik tiszteletére az ENSZ „főhadiszállásán” megkongatják a japán békeharangot. Érdemes tüzetesebben megvizsgálni e két konkurens ünnepnap kijelölésének történetét, hogy lássuk miért örvend nagyobb népszerűségnek az egyik, mint a másik.

Kezdjük az eredetibbnek tűnővel! Március 21. Valóban elmés ötletnek tűnik ekkor ünnepelni a Földet, hiszen e nap már évezredes hagyományokkal bír. A tavaszi napéjegyenlőség szimbolizálhatja az egyensúlyt, a harmóniát, a természet újraéledését és a termékenységet is. Egyetlen szépséghibája csupán, hogy ekkor tartjuk a Költészet Világnapját is, bár hazai viszonylatban, egy 1989-ben eltörölt ünnepnapot végre mindenki által elfogadható tartalommal töltené fel. Ezen időpont szellemi atyja John McConnel volt, aki „ünnepalapító” szándékát már 1969-ben jelezte az UNESCO környezetvédelmi konferenciáján, sőt még zászlót is tervezett hozzá. Az 1970-ben megtartott első ünnepség – sorsát megpecsételve – csupán San Francisco városát érintette...

1970 április 22-e: V. I. Lenin születésének 100. évfordulója. Kevésbé közismert, hogy e napon született Bárány Róbert Nobel-díjasunk, Yehudi Menuhin és a múlt század végén vagy egy tucat focista is. Kétségtelen, hogy a fentiek munkássága közvetlen kapcsolatba hozható a környezet védelmével vagy közeli rokonai lennének Gaianak. Pedig e nap születésnapot jelöl, méghozzá egyszerre két olyan emberét is, akik az ünnep „napadói” kritériumának megfelelnek: Eddie Albert tévészár és környezetvédelmi aktivista és Julius Sterling Morton, az Arbor Day vagyis az amerikai fáültetési nap alapítója. Erre nem lehet mást tenni csak bólintani: hosszan, komótosan... Végül is a szándék a fontos, Lenin meg nem tehet róla... Mégis e napot ünnepljük. Miért?

A vietnámi háború ellen tiltakozó mozgalom hatalmas társadalmi bázisára és sikereire felfigyelve Gaylord Nelson szenátornak szeniális ötlete támadt: az elégedetlenség irányát fordítsuk saját házuk tájéka felé és egyben tárgysuk ki szemléletmódunkat, hogy szembesüljünk egy, az egész világot érintő, égető problémával: Földünk, környezetünk szennyezésével. A 60-as évek Amerikáját ismerve – Woodstock, flower-power stb. –, egy cseppet sem lepődünk meg azon, hogy a háború ellen tiltakozó – főleg fiatal – amerikai „álompolgárokat” könnyedén meg lehetett fertőzni ezzel – az élet mohó élvezetét hirdető és a Földet kizsákmányoló rendszert önkritikára készítő – eszmével. Nelson már a 60-as évek elejétől Amerika-szerte hirdette a környezetvédelem fontosságát, sőt Kennedyt is értesítette a „Föld-számlálás” elkészítő eredményéről, de – a fáma szerint – csak 1969-ben elégette meg elhivatott politikájának hatástalanságát. Stratégiát váltott. Igen, ő szállt ki a limuzinból. (Nálunk az Audiból való kiszállás még kezdetleges stádiumban leledzik.) Az április 22-re tervezett országos előadássorozat olyan érdeklődésre tett szert, hogy Nelson irodája már nem boldogult a szervezéssel, ezért Nelson egy egyetemistát bízott meg annak koordinálásával. Az ezután már Denis Hayes által (is) fémjelzett eseményen, akkor, 1970-ben kb. 20 millióan vettek részt. Hozzávetőleg 200 főiskola és egyetem, 10 ezer általános és középiskola és helyi önszerveződő közösségek százai csatlakoztak a demonstrációhoz és vettek részt közvetlen környezetük takarításában. Ma 175 országban 500 millió ember ünnepli e napot. Magyarország a rendszerváltozás után, 1990-ben csatlakozott a mozgalomhoz. Azóta hazánkban is egyre több helyen rendeznek vetélkedőket, ismeretterjesztő előadásokat, fáültetéseket vagy pl. patak- és falutakarítást ezen a napon. Vagy – mint idén –, ha hétvégére esik, akkor az azt megelőző vagy követő napon. ▶

Néhány éve egy másik esemény is emeli e nap fényét, mégpedig a Kritikus Tömeg elnevezésű kerékpáros felvonulás, mely a közlekedés e környezetkímélő és egészséges formájára kívánja felhívni a figyelmet.

Vajon milyen hatása volt napjainkig e mozgalomnak? Világszerte környezetvédelmi törvények születtek a föld, a vizek, a levegő és a veszélyeztetett állatok védelmében. Sajnos e törvények gyakorlati megvalósulását sokszor még ma is a „zöldeknek” kell kiharcolniuk és a pénzbírsággal való „kiválthatóság” sem mindig oldja meg a környezeti szennyezés által okozott problémákat. A helyzet ironiája az, hogy épp a környezetvédelem bölcsőjének nevezhető, Egyesült Államok – bár aláírta – még mindig nem ratifikálta sem a kyotoi, sem a balesi egyezményt.

Szerintem a Föld Napja merőben külön-

bözik a hagyományos értelemben vett ünnepnapoktól: inkább „dinamikus emlék- és akciónapnak” nevezném. Dinamikusan reflektál az aktuális környezeti problémákra, cselekvésre ösztönöz és emlékeztet minket: a jövőre. Ne felejtjük el: a Föld nem csak a mi örökségünk, hanem az unokáinké is. Nem csak lehetőségeket hordoz, de felelősséggel is tartozunk iránta.

Ha minden ünnepünk ilyen lenne, valószínűleg több odaadással vennénk részt benne, sőt e változó világhoz is könnyebben alkalmazkodnánk, egyre élhetőbbé és élvezhetőbbé téve azt. Mennyire máshogy élnénk meg pl. március 15-ét, ha csupán csak a közvetlen környezetünkben található vagy saját bőrünkön tapasztalt problémákat foglalnánk 12 pontba és osztanánk meg ismerőseinkkel, barátainkkal megoldást keresve azokra. Persze személyesen

és nem a modern technikai vívmányok segítségével. Végül is ez is egy forradalom, sőt tán még szabadságharc is: nem kisebb mint amit elődeink vívtak, még ha nem is mozgat meg egy egész országot: egy új világot teremthet az, ha aktívan foglalkozunk problémáinkkal és nem kívülről (felülről) várjuk a megoldást. A világ, a Föld, a környezetünk és az életünk mindig csak olyan – se nem rosszabb, se nem jobb – mint amilyenek azt látjuk. Egyetlen „dolgon” mindenki tud változtatni: saját magán – szemléletmódján.

Ne feledjük: a Föld egy – és talán az egyetlen – élő bolygó. Egy bonyolult, kölcsönhatásokra épülő rendszer, melynek mi is részei vagyunk. Nem mindegy hogyan tekintünk rá. Ahogy az indiánok mondanák: „Ha a Földre köpsz, magad leszel nyálas.”

Dr. Kanizsai Péter

Az állatkísérletekről

Mint annyi minden manapság, az állatkísérletekről alkotott kép sem tiszta jó honpolgáraink fejében. Nekem nem is tisztem azt kikristályosítani, an- nál is inkább, mert évtizedek óta aktív résztvevője vagyok e sokak által kri- tizált procedúrának, s így az egyik oldalt képviselhetem csupán. Azonban néhány tévhitet nagyon is szeretnék eloszlatni, ugyan tudom, nem könnyű, mert egyszerűbb sajnálni és együttérezni a kísérleti állattal persze csak ad- dig, amíg valami igazán nagy baj nem történik. Akkor persze teljesen egy- értelmű, hogy mihamarabb, minél jobb gyógyszerrel álljon elő az orvostu- domány.

A részleteket mellőzve kövessük csak végig egy adott szer sorsát a kutató agyában ki- pattanó szikra állapotától a dobozig. Még ma is 10-20 éves fejlesztési folyamatról be- szélünk, s ebben kulcsszerepet játszanak a kísérleti állatok. Van ugyanis a kipróbálás- nak egy fázisa, melyben a már kész ható- anyagot rajtuk kell tesztelni, tetszik, vagy sem. Minthogy az emberi élet drága (és azért hadd jegyezzem meg, nemkülönben az állatoké), kénytelenek vagyunk egy ál- talában jól működő modellt alkalmazni az újonnan kifejlesztett hatóanyagok vizsgá- latára. Igen, hallatják szavukat az állatjogi aktivisták, miért nem használunk sejtkul- túrákat? Nos, egyszerű hasonlattal élve az körülbelül olyan, mintha egy új autó születésénél csak a főtengelyt, vagy csak az abroncsokat tesztelnénk, aztán persze az összes alkatrészt, aztán majd összerakva meglátjuk mi sült ki belőle. Az emberi test számtalan típusú sejtből és szövetből áll, melyek funkciója hihetetlenül sokrétű. Ha elyben megvizsgálunk minden egyes sejt és szövet típust, akkor sem számolhatunk sejt kultúrákban a sejtek egymás közti köl-

csonhatásaival. A másik ellenérv, hogy egy patkány, vagy tengerimalac nem ugyanaz, mint az ember. Valóban, még kinézetre is különböznek, persze egyedi esetekben ezen érdemes elgondolkodni... Azonban az em- ber és a tengerimalac génállománya között jóval nagyobb a hasonlóság, mint pl. két növény génállománya között. Így hát „jobb híján” megint csak maradnak az állatok.

Aztán gondoljunk csak bele! Ugye a laborokban ja- varészt albinó ál- latokkal dolgozunk. Etetjük, itatjuk őket, na- gyon is szigorú szabályo- zás szerint. Ha adnánk egy esélyt nekik a szabad életre, hát valószínűleg pár napot sem élnének meg, hiszen az még a legvérmesebb állatjogi aktivista szemének is feltűnik, hogy ők bizony igencsak elütnek környezetüktől. A kóbor macskáknak pedig éles a szemük.

Mélysegesen elítélem azokat a kísérletek- nek titulált otromba állatkinzásokat, melyek- ben a szabályok durva áthágásával az állat ke-

gyetlenül szenved. Még inkább undorító az, amikor aljas nyereségvágyból kínozzák sze- rencsétleneket, mint azt a napjainkban a ne- ten is terjedő videó bizonyította. De ezeknek az égvilágon semmi köze azokhoz az állat- kísérletekhez, amiket a tudomány nevében végeznek. Bárki meggyőződhet arról, saját szemével, hogy az állatok feleslegesen nem kínlódnak. Valóban, szörnyű látvány a laikus számára egy cica, elektródával a fejében. Azt azonban kevesek tudják, hogy ezt az elektro- dát altatásban, műtéti körülmények között ültettük be az állatba, utána fájdalmát csilla- pítottuk, és a rajta keresztül bevezetett áram- mal például az epilepszia egyes formáit vizs- gálják. Nem azért, mert a kutatónak nincs jobb dolga, mint azt figyelni, hogy görcsöl az állat, hanem azért, mert adott esetben a bős aktivisták gyerekeiben is megjelenő kórt modellezik, tanulmányozzák. Az meg már annyira természetes, ugye, hogy a patikában kiváltott gyógyszernek hatnia kell, mellék- hatások nélkül.

Igazán „tökös” viselkedésnek azt tartá- nám, ha azok, a magukat oly empátikusnak képzelő állatvédők jelentkeznének egy ext- ra kísérleti fázisra, akik szabadon enged- nek kísérleti állatokat és kutatókat vernek össze a nagy állatbarátság jegyében. A je- lentkezésakor persze tudniuk kell, hogy a még nem tökéletesen biztonságos szernek lehetnek mellékhatásai is, amik akár az éle- tükbe is kerülhetnek. Kíváncsian várom az ellenérveket. És persze a megoldást is. Ad- dig pedig maradnak az állatok, vicc nélkül állíthatom: a legnagyobb tisztelettel.

Jeles napokról álmodom

Április a hagyomány szerint Romulustól kapta nevét, isteni anyjának, Vénusznak etruszk neve után. A csillagászati naptár szerint Bika hava. Régi magyar neve Szent György hava, amit harmadik dekádjának legnépszerűbb szentje után kapott.

Antik eredetű megszemélyesítője zöld ruhás, mirtuszkoszorús, szárnyas ifjú, jobbában ibolya és más virágok koszorújában a Bika jele, baljában kosár zsenge borsóval, zöldbabbal, articsókával, mandulával.

Mezőgazdasági tennivalók szerint a szőlőbe nádat cipelő paraszt jelképezi a hónapot, környezetében borját szoptató tehénrel és juhokkal. Áprilist jelképezi az antik mitológiából származó jelenet, amely a virágkoszorús Zeusz-bikát ábrázolja, amint Európának teszi a szépet.

A hónap –különösen első kétharmada– állandó keresztény ünnepekben elég szegény, a naptár a helyet a húsvétnek biztosítja. (Mivel a Nagyhét és a Húsvét szokásaival tavaly áprilisi számunkban részletesen foglalkoztunk, ezeket most csak jelzésekkel említem.)

Ebben az évben a közismert nevén csak bolondok napjának emlegetett *április elseje Virágvasárnap* pappal esik egybe. Ezen a napon Jézus jeruzsálemi bevonulásának emlékére barkát szentelnek a templomokban. A néphit úgy tartotta, hogy ez a szentelmény távol tartja a betegségeket és a gonoszt. Ha földekre is szórnak belőle, elűzi a vakondokat, ha parázsra teszik, megvéd a villámcsapástól. A szobába bevenni nem szabad, mert akkor sok lesz a légy. E naphoz két énekesjátékos népszokás is tartozik. Az egyik a kiszehajtás vagy téltemetés, ez elsősorban a palóc falvakban terjedt el. A másik szokás a villőzés vagy zöldágjárás. Előbbi Zobor-vi-deken szokásos, utóbbi a Dunántúlon.

Április elsejét régen évkezdő napként ünnepelték. A téli napfordulótól számított századik nap. Időjárásából a terméskilátásokra következtettek. Az indás növények vetőnapja volt, minden más munka végzésére szerencsétlennek tartották, mert a néphit szerint Júdás ezen a napon akasztotta fel magát (kötél = inda). Az „*április járatás*” ma már egyre inkább a beugratások, megtréfálások napja, mely az újabb időkben terjed.

Nagypéntek, Jézus kereszthalálának a napja április 6-án van. A böjti időszak legszigorúbb napja. A harangok Rómába mennek, azaz a feltámadási mise kezdetéig nem szólnak.

Nagyszombat estéjén kezdetét veszi Jézus feltámadásának ünnepe, a Húsvét. Ezen a napon szokták az új tüzet meggyújtani ősi módon dörszöléssel vagy csíholással, és egész évben őrizték.

A legnagyobb keresztény ünnep 8-án a *húsvét*. Korábban az ébredő természet, a tavasz kezdetének ősi ünnepe.

Húsvét-hétfőn a legelterjedtebb szokás a locsolás. Régebben *vízbevető hétfőnek* is nevezték, mert a lányokat a patak vagy a tó vizébe mártották. A locsolás –néhány helyen korbácsolás– ősi termékenységarúslás maradványa.

Tibor napján, 14-én szólal meg a kakukk és a pacsirta. Ha rét ekkor már zöld, jó lesz a szénatermés.

A húsvétra következő vasárnap a *fehérvasárnap*, 15-én. Neve onnan ered, hogy a korai kereszténységben a nagyszombaton kereszteltek ekkor vetették le a kereszteléskor felvett fehér ruhájukat. Ebből az alkalomból keresztszüleik megvendégelték, megajándékozták őket. E napon szoktak egymásnak komatálat küldeni főként a fiatal lányok, de előfordult, hogy leány fiúnak küldte, vagy fiúk egymásnak küldték. A komatálat küldők egymást testvérré fogadták, sírig tartó barátságot kötöttek, s ezután magázták és komának, a lányok pedig mátkának nevezték egymást.

A komatál tartalma tájanként változott, de nem hiányzott belőle a húsvéti tojás, kalács, kis üveg ital. Az ajándékot kapó kivett a tálból egy tojást s helyette két másikat rakott. A komatál átadása énekelt, mondott köszöntő kíséretében történt. (Az óvodából ismert „Komatálat hoztam...” kezdetű dalocska is ilyen köszöntő.) Azok, akik összekomásoztak, ezzel vállalták egymás gyermekének keresztszülei funkcióit is.

Húsvét és pünkösd között, vasárnap volt régen a lányok, legények *játszója*. Rendszerint a falu határában labdáztak, fogócskáztak, tekéztek. Egyes vidékeken a nagylányok a litániáról kijövet az utcán összefogódkodtak, és énekes játékokat játszottak. Ezek közül nem hiányozhatott a „Bújj, bújj, zöld ág...” kezdetű játék, melyből mára, a játszó eltűnésével, énekes gyerekjáték lett.

A hónap névadója *Szent György*, névünnepe 24-én van. Sok országban tavaszkezdő napnak tartják.

Szent György a legenda szerint Kis-ázsiaiában született és Palesztinában halt

mártírhalt Diocletianus uralkodása idején. Különös tekintélyre tett szert Nagy-Britanniában. A krónikák tanúsága szerint Szent István királyunk Szent György és Szent Márton zászlaja alatt verte le Kopányt. A Szent Korona alsó pántján is megtalálható a képmása.

Károly Róbert 1326-ban alapította a Szent György lovagrendet. Ez a legrégebbi alapítású világi lovagrend, melynek lovagjai világi és egyházi szolgálatot egyaránt elláttak. Egyházi feladatukból fakadt a kereszténység védelme, az ünnepek fényének biztosítása, a gyöngék, szegények és elesettek gyámolítása. Ők ővták a királyt és az udvartartás biztonságát, ők őrizték a Szent Koronát, emellett lovagi tornákon ők látták el a király kíséretét és a szabályok ellenőrzését. A rend alkotmányát a 20. század végén felújították. Szent György lovagjai ma is aktívan tevékenykednek városunkban is.

Az ábrázolások legjellemzőbb formája a sárkányölési jelenet. A korai keresztények számára a sárkány a legfőbb rosszat, a pogányságot jelképezte, s a mitikus jelenet segítségével egy pogány nép vagy ország megtérését kívánták ábrázolni.

Hazánkban igen jelentős ünnep volt. Pásztorbeálló, pásztorfogadó és állatkijárató nap, ezért az állattartók és pásztorok egyik legfontosabb napja.

Ez volt a tavaszi gonoszjáró nap, mikor a boszorkányok szabadon garázdálkodhattak. Ilyenkor tüskés ágakat, nyírfágakat tűztek a kerítésre, ajtóra, hogy a gonoszt távol tartsák. Az állatokat is tűzön hajtották keresztül, hogy megtisztítsák őket az ártó szellemtől.

Aki ilyenkor keresztútra ment, megláthatta a boszorkányokat; a néphit szerint e nap hajnalán mentek harmatot szedni.

25-én emlékezzünk *Márk* evangélistára. Valószínűleg ő volt Alexandria első püspöke, ott is szenvedett mártírhalt húsvét napján. Ez a nap a húsvét legkésőbbi lehetséges időpontja.

Márk a hagyomány szerint „elvész a búzában”. Ilyenkor sok helyen tartottak búzaszentelő körmenetet. A megszentelt búzát a Völgységben az állatoknak adták, hogy ne dögljenek. A palócoknál a férfiak egy szálát a kalapjuk mellé tűztek, az asszonyok imakönyvükben leprélték. Ekkor szokták kezdeni a kukorica vetését is.

Lakások, lakosok

Ezzel a címmel nyílt kiállítás Pécsen, melyen az Uránvárosban és a berlini Karl-Marx-Allee-ban élő emberek élettörténeteivel ismerkedhettünk meg. A két városrész lakóit fotók és interjúszövegek segítségével mutatták be, így személyes bepillantást kaptunk a két városrész történelmébe, melyek változatos múltja kevésbé ismert a széles nyilvánosság számára.

A tárlat a berlini b-wohner csoport (Lidia Tirri és Ylva Queisser), a Pécsi Tudományegyetem Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszék és a Robert Bosch Alapítvány Kultúrmenedzserprogram közös projektje, Lidia Tirri fényképeivel.

Kelet-Berlinben a Karl-Marx-Allee (egykori Sztálin sugárút) mentén 14 díszes épület áll. Ezek az 1950-es évek elején, a második világháborús romok után nőttek a magasba.

Pécs az 1950-es évektől kezdődően a kiemelt támogatást élvező városok közé tartozott. Elsősorban a bányászatnak köszönhetette a fejlesztéseket. Uránvárosban 1974 végéig 7350 lakás épült fel. A városrész ma is több tízezer embernek biztosít otthont. Így van ez Berlinben is, ahol kisebb-nagyobb korszerűsítésekkel sikerült a polgároknak az otthonukat kényelmesebbé tenni.

A kiállítás egyik szervezője, Axel Halling szerint nagyon érdekes volt az anyaggyűjtés.

– Honnan jött az ötlet, hogy ezt a két városrészt együtt mutassátok be?

– A berlini projektet 2 éve ismertem meg. Nagyon megtetszett, nagyon szépek a képek, az interjúk pedig nagyon érdekesek. 1953-ban Karl Marx Alleben (annak idején Stalin Allenak hívták) tört ki a német felkelés, erről is

sokat beszéltek az emberek, úgyhogy nagyon életgazdag interjúk születtek. Érdekesítő, mit éltek át ezek az emberek. Így ez volt az első ötlet, hogy meg kell mutatni ezt itt, Pécsen is. Aztán arra gondoltunk, hogy még érdekesebb lenne, ha vegyes lenne, tehát ne csak a német részt mutassuk meg, hanem hasonló, helyi dolgot, és így hamar megtaláltuk az Uránvárost.

– Uránvárosban hogy fogadták a lakosok, hogy érdeklődtek a lakásuk, életmódjuk iránt?

– Az volt a benyomásom, hogy nem nagyon csodálkoztak, mert egy csomó ember, aki régóta itt lakik, szívesen él itt. Akikkel mi beszélünk, nagyon szívesen élnek itt. Mondták, hogy mindig jó volt itt lakni, és még most is az. Nagyon szívesen meséltek az életükről és a kezdetekről. Sok pécsi csak keveset tud Uránvárosról, honnan a név, vagy miért ilyenek a házak. És az itteniek akartak is mesélni, hogy ők még emlékeznek arra az időre, amikor felépült ez a városrész. Érdekes beszélgetések voltak, főleg azok a történetek, amelyek visszamentek 50 évet, hogy mi nem volt, mert tényleg semmi nem volt az elején. Uránváros teljesen új városrész, előtte repülőtér volt a helyén és kertek voltak, ott volt a bolgárkert is. A 6-os út nem volt még, tényleg a semmiből kezdték építkezni. Érdekes volt megtudni, hogyan éltek ott az elején, amikor nem voltak boltok, óvodák, de mégis sikerült ott élni az első években.

Mindenki, akivel mi találkoztunk, nagyon kedves és nyitott

volt, személyes dolgokat is elmeséltek. Természetesen, amikor átnéztük az interjú szövegeket, megbeszéltük velük, hogy mit fogunk majd kiállítani, de nagyon kedvesen belementek a részletekbe, hogy nézett ki az első lakás, mi volt, mi nem volt, milyenek voltak a szomszédok, milyen volt az Uránbányában dolgozni, mert az Uránbánya volt az oka, hogy oda került ez a városrész.

– Két városrészt mutat be a kiállítás. Találtak valami párhuzamot a berlini és a pécsi között?

– Igen, de van elég sok különbség is. Szerintem a nagy párhuzam az, hogy mindkét helyen nagyon fontos volt a tervezőknek, hogy modern, színvonalas lakásokat hozzanak létre. Mindkét helyen az ötvenes évek közepén vagy végén, a legmodernebb elvek szerint építették meg a lakásokat. Nagy ablakkal, jól használhatóan, sok zölddel

a környezetükben. Ez annak idején nem volt természetes, elfelejtik az emberek, hogy az ötvenes években még nagyon el volt szegényedve Európa, Németország és Magyarország is. Ebben az időben nagy dolog volt lakást kapni. A családok sokszor egy szobában éltek, nekünk ez ma nagyon furcsa, de ez annak idején természetes volt. Uránvárosban egy kétszobás lakás nagyon-nagy dolog volt, egy szoba a felnőtteknek, egy a gyerekeknek.

– Ez Berlinben is ilyen fontos volt?

– Természetesen. Berlin le volt bomlázva, rengeteg rom volt. Berlin központjának 80 %-át tönkretették, mivel ott volt a náci birodalom központja, ezért nagyon fontos volt az a rész, amit ott felépítettek, hogy a munkásoknak szép, nagy lakásuk legyen. Nem a régi bérházakat építették újra, amikben régen nagyon rossz körülmények között éltek.

– Berlinben is volt egy ilyen fontos vállalat, mint nálunk az Uránbánya?

– Nem, ez nagy különbség, Berlinben az állam vezetése határozta meg, hogy legyen, itt pedig a Mecseki Érbányászati Vállalat. Maguk az épületek nem olyan hasonlóak, de az elvek a háttérben igen.

– Nagy munka lehetett ennek a kiállításnak az anyagát összegyűjteni, mennyi időt vett igénybe és kik vettek részt a munkában?

– Nagy előnyünk volt, hogy a berlini anyag már kész volt. A fotográfus és szociológus 2002-ben egy évig gyűjtötte össze a német anyagot. Pécssett nemcsak azt a 8 interjúpartnert találtuk, akiket kiállítottunk, hanem 15-öt. Nem volt túl sok időnk, nagyon hamar meg kellett csinálnunk, de sikerült. Először szeptemberben találkoztunk mi, mint szervezők, a kommunikációs tanszékről és Lipcséből is, egy ma-

gyar kutató és a fotográfus. Októbertől decemberig készültek az interjúk. Megtaláltuk a megfelelő embereket és érdekes történeteiket. Decemberben jött Lidia, a fotográfus, és ő 1 héten belül lefényképezte az összes interjúpartnert. Nagyon fárasztó, de nagyon érdekes volt.

– Mit tudatok meg az interjúk alapján, milyen volt akkor ott élni, és milyen most?

– Van egy nosztalgikus különbség az akkor és most között. Ez érthető, mert az Uránbányát '89-ben bezárták, és ez nagyon sok embernek komoly változást jelentett. Az uránbányászok a többi munkához képest jól kerestek. Sokan említik, hogy akkor még szép volt, most már viszont más a világ és nehezebb is. Ez a hangulatnál elég fontos téma, de mindenki azt mondja, hogy még nagyon szívesen él itt, szép a lakás, a környék, sokkal szebb, mint Kertváros. Sokan, akikkel beszélünk, nemcsak egy lakásban lakott, de mindig Uránvárosban maradt, csak különböző pontjaira költözött, ahogy nőtt a család, vagy nagyobb lakást lehetett kapni. A legtöbben három lakásban laktak, a rekord egy családnál, hogy ötször költöztek, és csak Uránvárosban belül.

– Az Olympia jelentős centruma volt a városrésznél. Mit tudatok meg róla?

– Ez nagyon meglepő azok számára, akik ma ismerik az épületet, mert elég rossz állapotban van, teljesen máshogyan használják. Régen két különböző étterem és egy bár volt ott, és sokan jártak oda. Egyrészt étkezni, mert olcsón és jól lehetett ott enni. Este pedig bárba mentek, az étteremben pedig zene is, mindig nagy élet volt ott. Amikor a Filmszemlét még Pécssett rendezték, rendezvényeket is szerveztek ide, ismert magyar színészekkel. Nemcsak az első bányásznezmedék beszélt erről,

hanem a fiatalabbak is, akik az ötvenes években születtek, mesélték, hogy a '60-as, '70-es években, amikor ők tinédzserek voltak, nagy élet volt az Olympiában, a Kuba Presszóban, és Ságvári Művelődési Központban. Tehát a város egyik központja volt, Pécs belvárosából is jártak ide szórakozni.

– Hogy látjátok a városrész lakosságának összetételét?

– Vegyes összetétel jellemző. Egyrészt az első lakosok is itt élnek, de ez a nemzedék lassan kihál, a legidősebb 82-83 éves volt, de sok egyetemista is él itt, szépek a lakások és többen is lehet egy lakásban lakni, úgyhogy elég érdekes fejlődés. Uránvárosnak megvan a lehetősége, hogy egy nagyon igényes városrész legyen továbbra is. A legtöbb ember ma is szeret itt élni, kiépítették a tetőtérket, sok a zöld, szép a városrész, a sok egyetemista miatt pedig fiatalos a városrész.

Részletek az interjúkból:

– berlini lakos: „A hangulat fantasztikus volt annak idején. Éveken keresztül az egyik elvtársal a házból március 8-án, nők napján összegyűjtöttük a nőket és mindenkinek ajándékoztunk egy szál rózsát. Már csak én maradtam a többiek meghaltak. Valakinek folytatni kell. Egy csokor rózsza nem kerül sokba.”

– pécsi lakos: „Még mindig presztízsnak számít itt lakni. 1958-ban költöztem Uránvárosba. Ha én egy mai fiatalnak elmondom, hogy hogyan volt, azt hiszi hazudós vagyok. Mi 1958-ban esküdtünk a férjemmel, de még nem volt meg az esküvő, amikor ő megkapta az első lakásunkat.”

– pécsi lakos: „Lakásunkban nem volt benne fürdőszoba, csak egy mosdókagyló. Utána cserékkel kaptunk nagyobb, amikor megszülettek a gyerekek. Az ősidőkben borzalmas volt, nem volt bölcsőde, út, buszjárat. Nem hiszem, hogy van még egy ilyen lakótelep Magyarországon mint Pécssett az Uránváros.”

A cikk a Periszkóp Rádió (<http://fm.moire.hu>; fm 97,1) Civil Kreatív műsorában 2007. március 6-án elhangzott interjú szerkesztett változata.

10 éves a Pécsi Magyar-Orosz Társaság

A Pécsi Magyar-Orosz Társaság (PMOT) 1997. február 27-i alakuló ülése után felvettük a kapcsolatot az Orosz Föderáció (OF) budapesti konzulátusával és az Orosz Kulturális Központtal (OKK). Ellátogatott hozzánk az Orosz Föderáció (OF) Nagykövetségének két konzulja Alekszander Oliszov úr 2003-ban és Vlagyimir Mihejev úr 2005-ben. Nagy megtiszteltetés volt számunkra az, hogy az Orosz Föderáció nagykövete Igor Szavolszkij úr 2007. február 22-én pécsi magánlátogatása alkalmából találkozott az immár 10 éves társaságunk vezetésével a megújult Civil Közösségek Házában. Az OKK-tól számos kulturális programot kaptunk, és igazgatói: Gleb Visinszkij és Valerij Platonov urak kiállításainkat nyitották meg Pécsen. Ljudmilla Csiszova asszony, az OKK kulturális igazgatója pedig alap-, divat-, kötött ruha-bemutatóval és orosz csipkekiállítással lepett meg bennünket.

Jó kapcsolatot alakítottunk ki a Pécsi Tudományegyetem Szláv Filológiai, Világirodalom és Történelem tanszékeivel (amelyek tanárai gyakori előadóink voltak), a pécsi kulturális intézményekkel, kisebbségekkel (különösen a szlávokkal: bolgár, horvát, lengyel, ruszin, szerb, ukrán) és klubokkal (finn, lengyel, német, spanyol).

Tagjaink egy harmada orosz anyanyelvű, majdnem két harmada oroszul beszélő magyar, és csak páran nem beszélnek oroszul. Programjainkat általában a hónap második szertűjén 17.30-kor tartjuk a Civil Közösségek Házában.

Az elmúlt 10 év alatt több mint 200-szor találkoztunk, volt 192 saját szervezésű programunk, 8 alkalommal tartottunk előadást és rendeztünk kiállítást (társaságunkról, az orosz népművészetről, az ikonfestésről stb.) az egyetemi diákoknak, gimnazistáknak, a Német körben, Értelmiségi klubban stb., valamint kb. 20-25 alkalommal vettünk részt külső, azaz pécsi szervezésű orosz fellépéseken, koncerteken, kiállításokon, vetítéseken (Mojszejev, Grisekovec, Basmet, Rugyin, a Moszkvai Patriarchátusi kórus, Chagall, Eisenstein) stb.

Programjaink egyharmada hagyományörző és kétharmada kulturális jellegű. Hagyományörző programjainkra, amelyek mindig sok résztvevőt vonzanak, sokszor hívunk vendégeket. A pravoszláv újévi álarcosbálunkra nemcsak a felnőttek, hanem a gyerekek is jelmezt öltenek (1. kép). A tradicionális „palacsintás” orosz farsangunk (2. kép: farsangi daltanulás) és a júniusi saslikűtésünk (3. kép) nagyon népszerűek. Pécsen mi szervezzük a május 9-i

koszorűzást a szovjet emlékműnél, amelyre meghívjuk a pécsi társadalmi szervezetek, kisebbségek és pártok képviselőit. Fenyőűnnepűjűnkre mindig „eljön Oroszországból” a Gyed Moroz és Sznyegurocska, hogy megajándékozza tagjaink gyermekeit-unokáit és a Gyakorló iskola oroszul tanuló diákjait (4. kép).

1. kép

2. kép

3. kép

4. kép

Kulturális rendezvényeinkkel – évente egy-két orosz színházi esttel, koncerttel, kiállítással, ismeretterjesztő előadással – gazdagítottuk Pécs multikulturális arculatát.

A 10 éves budapesti Orosz Stúdió Színház teljes repertoárját elhozta hozzánk. A Szamarai Színház balett-, dráma-, báb- és stúdiószínházi tagozata is fellépett Pécsen, a milánói Tyeatr na Daganke pedig kétszer is. Baranya megyében három városba vitük el táncolni a Berjózka együttes ifjúsági együttesét az Umélicit. Fellépett nálunk a Csernozjomocska, a Voronyezsi Egyetem néptánc együttese, énekelt: az Ivanovói Centr férfi kamarakórusa, a jekatyerinburgi fiúkórus és sok neves orosz szólista. Egyikük, a Kaposváron élő idős Nagyvezsda Polovnaja Sztanyiszlávskij tanítványa volt. (5. kép).

5. kép

Dudás Jelena ikonkiállításának megnyitóján

Sok programunknak adtak helyet a Fenyves étterem és kiállításainknak a Gyöngyszem Galéria tulajdonosai. A paksi, kaposvári és győri orosz társaságokkal is volt néhány közös rendezvényünk.

A hozzánk érkezőknek igyekeztünk megmutatni Pécsen és ha volt rá idő Baranyát. Többen társadalmi munkában tolmácsolunk a nemzetközi borsal- és bábfesztiválokon és a Folkloriádon.

Köszönetűnket fejezzük ki a nálunk fellépett színészeknek, művészeknek, előadóknak és támogatóinknak, szponzorainknak, akiknek segítségével ezek a programok eljutottak hozzánk, valamint tagjainak, barátainknak a támogatásukért, a nekünk adott szja 1%-áért.

A PMOT vezetősége nevében:
H. Szemerédi Mária

Az isonzói front

Az első világháború véres csatáinak területe

Arnaldo GRUNDNER fotóművész
(Gradisca d'Isonzo, Olaszország)

Arnaldo Grundner fotóművész feketén-fehéren, de leginkább fájdalmas szűrken mutatja be történelmünk közös tragédiájának színhelyét. A távoli idő távoli horizontját, a halott katonák lelkének felhőkbe burkolózását, a temetőt, a magányos fejfát, a szűk lövészárkot és a máig ott heverő katonasisakot. A hegyek közötti völgyekben, a sziklaszirten vagy a végtelenbe vezető felhőkben rejtőző magányos üzenetek, melyek az Isonzo menti és a Carso hegyek közti egykori csatatereken megfejtésre várnak.

Ebben a háborúban a 650 000 olasz áldozat mellett az Osztrák-Magyar Monarchia hadseregéből 300 000 katona halt meg. A géppuskák elsőként ezeken a harcmezőkön ejtettek halálos sebeket. A San Michele hegyen a Monarchia hadserege először vetett be gázfegyvert, a Sabotino hegyen pedig az olasz sereg lángszórával elevenen elégetett több ezer Monarchia-beli katonát.

Örökségünk nehezen feldolgozható része ez. A képanyag megőrzi az idővel eltűnő emlékeket, s a fotóval sok ezer emberhez eljut a sziklába véssett üzenet:

„PACE”

A kiállítás megtekinthető a Civil Közösségek Háza Halász Rezső Galériájában április 27-ig.

Be(pro)Hálózunk az országot

A Nevelők Háza Egyesület a proHáló Hálózat tagjaként regionális konferenciát szervez.

A „Fókuszban a hálózatok - proHáló” című konferencia célja:

- a hálózati együttműködésben rejlő lehetőségek bemutatása, különös tekintettel a proHáló Hálózat tevékenységére,
- hálózat tagjai és partnerszervezeteik által megvalósított kistérségi munkák bemutatása,
- valamint a „Civil Műhely kötetek 1. – Kistérségi fejlesztések” című kiadvány ajánlása.
- A dél-dunántúli régióban zajló kistérségi programok bemutatása

A konferencia időpontja:
2007. április 18. (szerda) 10-14 óráig
Helyszín: Civil Közösségek Háza -
Pécs, Szent István tér 17

A regionális konferencia-sorozat további helyszínei és időpontjai:

Miskolc – 2007. március 23.
 Zalaegerszeg – 2007. április 11.
 Pécs – 2007. április 18.
 Veszprém – 2007. április 25.
 Békéscsaba – 2007. május 19.

A proHáló Hálózatról röviden

A proHáló – közös tudásunk tárháza, ahová jó tartozni!

A proHáló hálózat megalakítását 2003-ban 18- civil szervezeteknek szolgáltatásokat nyújtó hazai nonprofit szervezet kezdeményezte és nem formalizált hálózatként, működött.

Legfontosabb törekvésünk egyrészt, olyan hálózat kialakítása, amelyben programok tervezése és megvalósítása során épül és fejlődik partnerségünk, és hosszútávon működőképes marad.

Másrészt olyan szolgáltatások és kezdeményezések kidolgozása, és megvalósítása, amely a nonprofit szektor épülését segíti elő helyi szinteken.

A tagjai valamennyien megyei szinten működő nonprofit szervezetek, amelyek alaptévékenységük mellett, információt szolgáltató, tanácsadó, szolgáltató funkciókat is ellátnak. Egy részük az 1995-ös évektől résztvevője volt a legkülönbözőbb hazai hálózati építési kezdeményezéseknek.

Hálózattá válásunkban szerepe volt annak, hogy 1999-2003 között valamennyien részt vettünk a Civil Ház programban.

Az önálló hálózati együttműködés elindulását, a közös munka örömeinek megismerését a Közösségi aktivitás és részvétel programban való bekapcsolódás indította el döntően, az egri Életfa Környezetvédő Szövetség kezdeményezése révén. Majd ezt követte egy éves közösségi tervezéssel kialakított projekt, amelyet a „**Szolgáltató Központok a tartalmas nonprofit szolgáltatásokért**” címmel nyújtottunk be Charles Stewart Mott Alapítványhoz.

Céljaink:

Működési területünkön elősegíteni a demokratikus társadalom öntevékeny közösségeinek fejlődését. A jogi és nem jogi formában működő közösségek motiválása, önszerveződésük elősegítése. A civil társadalom szervezetei közötti kommunikáció, együttműködés ösztönzése, technikai és módszertani segítségnyújtás.

Települési és területi önkormányzatokkal való együttműködés, kommunikációs kapcsolat kialakítása, melynek eredményeként szélesebb körűvé válik az állampolgárok és szervezeteik közvetlen részvétele a helyi stratégiák kialakításában, a helyi döntési folyamatokban. Hozzájárulás egy dinamikus, a kormányzati, önkormányzati és profitorientált szektorral harmonikusan együttműködő, sajátos szerepét tudatosan vállaló nonprofit szektor kialakulásához, dinamikus fejlődéséhez.

A hálózat tagjai jelenleg:

Alföldi Civilekért Alapítvány	Kecskemét
Civil Szervezetek Fejér Megyei Szövetsége	Székesfehérvár
MTESZ Győr-Sopron Megyei Szervezete	Győr
Életfa Környezetvédő Szövetség	Eger
Első Nyírségi Fejlesztési Társaság	Nyíregyháza
Impulzus Egyesület	Szolnok
Kelet-magyarországi Közösségszolgálat Alapítvány	Debrecen
Közösségfejlesztők Békés Megyei Egyesülete	Békéscsaba
Mozgáskorlátozottak Egymást Segítő Egyesülete	Salgótarján
Nagycsaládosok Kaposvári Egyesülete	Kaposvár
Nevelők Háza Egyesület	Pécs
Regionális Civil Központ Alapítvány	Miskolc
Szegedi Ifjúsági Ház Kulturális Fejlesztő és Média-központ Kht.	Szeged
United Way Vértességi Vidéke Alapítvány	Tatabánya
Veszprém Megyei Civil Hálózatért Közhasznú Egyesület	Veszprém
Zalai Civil Életért Közhasznú Egyesület	Zalaegerszeg

A közelmúltban jelent meg egy hasznos módszertani kiadványsorozat első kötete olyan civil szervezetek számára, amelyek kistérségi projektek megvalósítását tervezik. A kézikönyvet a proHáló kistérségi munkacsoportja állította össze. A proHáló programot 16 – civil szervezeteknek szolgáltatásokat nyújtó – hazai nonprofit szervezet kezdeményezte.

A munkacsoport a civil szervezetek kistérségi szintű együttműködésének lehetőségeivel foglalkozik. A tagjai arra keresik a választ, hogyan lehet a kistérségekben hálózatokat létrehozni? Hogyan lehetnek ezek a hálózatok később, amikor már megerősödtek, az önkormányzatok és vállalkozók partnerei? Hogyan kapcsolódhatnak be a civil szervezetek a kistérségi önkormányzati társulások tevékenységébe?

A kötetben két és fél év kutató munkájának eredményeit összegzik a szerkesztők olyan projektek bemutatásával, amelyek már megvalósultak és jól működnek az ország különböző területén.

A módszertani kiadvány ezer példányban jelent meg, beszerezhető Pécsen a Civil Közösségek Házában.

A Hálózat honlapcíme:

www.prohalo.hu

A konferencia-sorozat támogatói:

A proHáló Hálózatot és programjait a Charles Stewart Mott Alapítvány és a Nemzeti Civil Alapprogram támogatja.

Az ESZA Kht. és a civil szolgáltató központok együttműködése

A Nemzeti Civil Alapprogram pályáztatási, tájékoztatási feladataihoz kapcsolódóan az ESZA Kht. és a civil szolgáltató központok együttműködésükről döntöttek. Ennek megfelelően a civil szolgáltató központok az NCA pályázatok pályáztatási időszakában tájékoztatási, információszolgáltatási tevékenységet látnak el az ESZA Kht. támogatásával, valamint megynként 1-1 információs napot szerveznek az érdeklődő, pályázó szervezetek számára.

Elkészült és a pályázók számára is elérhetővé vált máról az új pályázatkezelő szoftver: az **Elektronikus Pályázatkezelési és Együttműködési Rendszer (EPER)** regisztrációs oldala.

2007. március és április hónapban meghirdetésre kerülnek a Szociális és Munkaügyi Minisztérium, a Nemzeti Civil Alapprogram és a Gyermek és Ifjúsági Alapprogram idej pályázati felhívásai. Amennyiben a pályázati felhívás úgy rendelkezik, hogy a pályázatot a pályázó választása szerint, vagy kizárólag internetes pályázatként kell benyújtani, a pályázónak a pályamű benyújtása előtt regisztrálnia kell az EPER rendszerben.

A regisztráció megkezdése előtt el kell dönteni, hogy személyként vagy szervezetként szeretne nyilvántartásba kerülni az EPER rendszerben. Személy alatt a magánszemélyeket, valamint az egyéni vállalkozókat, szervezet alatt a társadalmi szervezeteket, alapítványokat, közalapítványokat, közhasznú társaságokat, gazdasági társaságokat, önkormányzatokat, egyházakat, személyek egyéb közösségeit, intézményeket stb. értjük. Fontos, hogy amennyiben Ön egy szervezet nevében szeretne később pályázatot beadni, akkor a szervezet regisztrációja funkciót válassza, hiszen a pályázó adataihoz a regisztráció során megadott adatokat fogja a rendszer automatikusan beemelni.

Sikeres regisztrációt követően minden pályázónak ki kell nyomtatnia egy Regisztrációs Nyilatkozatot. Ezt a rendszerbe történő belépést követően a „Reg.nyilatkozat” menüpont alatt a nyilatkozat nyomtatása gombbal teheti meg. Az így kinyomtatott nyilatkozatot hivatalos aláírással kell ellátni, és azt legkésőbb az Ön által megpályázni kívánt kategória beadási határidejéig meg kell küldenie az ESZA Kht. címére. Ezen kívül addig be kell fizetnie a rendszer használatának éves, adott naptári évre vonatkozó díját, 3000 Ft-ot az ESZA Kht. 10032000-00286318-00000031 számú bankszámlaszámára. A befizetés, átutalás során mindenképp tüntesse fel felhasználónevét vagy adószámát a közlemény rovatban a könnyebb azonosíthatóság érdekében!

Pályázatot a regisztrációt és érvényesítést követően azonnal lehet benyújtani az EPER-ben megtalálható, aktuális pályázati kiírásokra. A regisztrációs nyilatkozat beérkezését, valamint az éves regisztrációs díj befizetését a pályázat formai (érvényességi) ellenőrzésénél fogják vizsgálni.

Bejelentkezés után a **Pályázati kategóriák** menüpontra kattintva megtekintheti az aktuális pályázati kiírásokat. A kiírás megjelenése után a „Megtekintés és új pályázat beadása” gombra kattintva megtekintheti a kiválasztott pályázati kiírás alapadatait, és megkezdheti új pályázat benyújtását.

Figyelem! Az évi egyszeri, rendszerhasználati díj befizetésével és a Regisztrációs Nyilatkozat megküldésével a pályázó jogosulttá válik a Szociális és Munkaügyi Minisztérium ESZA Kht. által kezelt, az adott naptári évben a hazai forrásokra kiírt, minden, elektronikus úton beadható pályázati kategóriájára pályázatot beadni.

Meghívó

Tisztelettel meghívjuk
2007. április 19-én, csütörtökön, 16.00 órakor a
Civil Közösségek Házában
(Pécs, Szent István tér 17.)
megrendezésre kerülő

NCA- pályázati fórumra.

Tervezett témák:

- NCA Dél-Dunántúli Regionális Kollégium által kiírt működési célú pályázati kiírás általános ismertetése (tartalmi és formai szempontok a pályázatkészítés során, elszámolható költségek köre, bírálati folyamat, változások az adatlapon)
- EPER (Elektronikus Pályázatkezelési és Együttműködési Rendszer) regisztráció és a rendszer használatának gyakorlati ismertetése
- Igény szerint – szervezetenként – NCA működési pályázatokkal kapcsolatban pályázatkezelési és gazdasági tanácsadás

Meghívott vendégeink:

- Az NCA Dél-Dunántúli Regionális Kollégium tagjai, valamint
- az ESZA Kht. munkatársai

A pályázati fórumon való részvétel ingyenes, de előzetes regisztrációhoz kötött.

Részvételi szándékát a következő adatok megadásával jelezze Fúri Ildikó felé (tel: 72/215-543, e-mail: furi.ildiko@civilhaz-pecs.hu) legkésőbb 2007. április 16-ig: résztvevő neve, küldő szervezet neve, résztvevő telefonos és e-mailes elérhetősége.

Megjelenésére feltétlenül számítunk!

Az IDŐMOZaIK DOKUMENTUMfilmklub műsora:

Április 17., kedd, 18.00:

Dárday István-Szalai Györgyi: Jutalomutazás
Vendégek: Dárday István és Szalai Györgyi
A beszélgetést vezeti: Fenyvesi Kristóf

Május 2., szerda, 18.00

Oláh Lehel: Dixi; Gubera
Vendégek: Oláh Lehel és Bárdos Deák Ágnes
A beszélgetést vezeti: Fenyvesi Kristóf

A vetítések helyszíne a Pécsi Kulturális Központ
Dominikánus Háza (7621 Pécs, Színház tér 2.).
A belépődíj az egyes előadásokra 400 forintba kerül.

Programinformáció:
idomozaik@freemail.hu; idomozaik@freemail.hu
72/510-644 (Fenyvesi Kristóf vagy Spolár Attila)

A műsorváltoztatás jogát fenntartjuk.

Pályázati ajánló

NCA-pályázat a dél-dunántúli régió civil szervezetei működésének támogatására

Kiíró: az NCA Dél-dunántúli Regionális Kollégiuma

Pályázat célja: a civil társadalom erősítése, a civil szervezetek társadalmi szerepvállalásának segítése a dél-dunántúli régió civil szervezetei működéséhez való hozzájáruláson keresztül.

Pályázók köre: azon társadalmi szervezetek vagy alapítványok, amelyeket a bíróság 2006. január 1. előtt nyilvántartásba vett, az alapszabályuknak, illetve alapító okiratuknak megfelelő tevékenységüket ténylegesen folytatják, és a **dél-dunántúli régióban van a székhelyük**, valamint megfelelnek a pályázati kiírásban foglalt további előírásoknak.

Beadási határidő: a lapzártá időpontjában még nem ismeretes

További információk: a pályázati kiírás elektronikus úton letölthető a www.nca.hu honlapról, illetve az ESZA Kht. kérés esetén postai úton is eljuttatja az érdeklődő civil szervezetek számára.

A pályázati kiírás emellett személyesen is átvethető 9.00 és 16.00 óra között az ESZA Kht. telephelyén (1145 Budapest, Amerikai út 96.), valamint a megyei civil szolgáltató központokon keresztül.

A pályázattal kapcsolatban további információkat a megyei civil szolgáltató központokban, illetve az ingyenesen, 9.00-15.00 óra között hívható 80/204-453 telefonszámon, valamint az info@nca.hu e-mail címen is kaphatnak.

Információs napok: az ESZA Kht. és a civil szolgáltató központok együttműködése keretében a civil szolgáltató központok információs napot szerveznek a pályázattal kapcsolatos tájékoztatás céljából. **Helyszín és időpont:** Civil Közösségek Háza (Pécs, Szent István tér 17) 2007. április 19. 16 óra.

Internetes pályázás: Felhívjuk az érdeklődők figyelmét, hogy a pályázó választhat papíralapú vagy internetes pályázás között. Amennyiben pályázatukat interneten keresztül szeretnék benyújtani, úgy ezt megelőzően regisztrálniuk kell az internetes pályázatkezelő rendszerben a www.esf.hu honlapon.

NCA-pályázat országos civil szervezetek működésének támogatására

Kiíró: Nemzeti Civil Alapprogram

Pályázat célja: a civil társadalom erősítése, a civil szervezetek társadalmi szerepvállalásának segítése.

Az NCA történetében először lehetőség nyílik a pályázat interneten keresztül benyújtására is.

A támogatásra rendelkezésre álló keret: 1.327.522.000,- Ft

A pályázatok benyújtásának határideje: 2007. április 25.

Pályázók köre: pályázatot azon társadalmi szervezetek vagy alapítványok nyújthatnak be, amelyeket a bíróság 2006. január 1. előtt nyilvántartásba vett, az alapszabályuknak, illetve alapító okiratuknak megfelelő tevékenységüket ténylegesen folytatják, és a Nemzeti Civil Alapprogramról szóló 2003. évi L. törvény szerint **országos hatókörrel működnek** (létesítő okiratuk szerinti tevékenységüket legalább hét megyére kiterjedő hatókörrel végzik), valamint megfelelnek a pályázati kiírásban foglalt további előírásoknak.

További információk: a pályázati kiírás elektronikus úton letölthető a www.nca.hu, valamint a www.esf.hu honlapokról, illetve az ESZA Kht. kérés esetén postai úton is eljuttatja az érdeklődő civil szervezetek számára. A pályázattal kapcsolat-

ban további információkat a megyei civil szolgáltató központokban, illetve az ingyenesen, 9.00-15.00 óra között hívható 80/204-453 telefonszámon, valamint az info@nca.hu e-mail címen is kaphatnak.

Internetes pályázás: Felhívjuk az érdeklődők figyelmét, hogy a pályázó választhat papíralapú vagy internetes pályázás között. Amennyiben pályázatukat interneten keresztül szeretnék benyújtani, úgy ezt megelőzően regisztrálniuk kell az internetes pályázatkezelő rendszerben a www.esf.hu honlapon

Tudomány az oktatásban szakalapítvány pályázata

Kiíró: Pro Renovanda Cultura Hungariae Alapítvány

Pályázat célja: a tudományos kutatások során született eredmények alkalmazásának elősegítése a felsőoktatásban.

Pályázni lehet: új kutatási eredmények, illetve új tudományterületek, új tantárgyak oktatását szolgáló jegyzet formájában vagy elektronikus hordozón megjelenő tananyag készítésére. Ebben az évben kizárólag a természet- tudományok területéről várunk pályázatokat.

Pályázók köre: magánszemélyek és alkotó közösségek.

A támogatásra rendelkezésre álló keret: 2,5 millió forint.

Az egy pályázattal elnyerhető támogatás: egyéni pályázat esetén 100-200 000 Ft, szerzői kollektívák esetén max. 300 000 Ft.

A pályázat benyújtásának határideje: 2007. április 27.

A pályázat eredményéről 2007. szeptember végéig írásban tájékoztatjuk.

Pályázatot csak alapítványi pályázati űrlapon, a szükséges mellékletekkel kiegészítve fogadunk el. **Pályázati űrlap** igényelhető személyesen a Pro Renovanda Cultura Hungariae Alapítvány titkárságán (Professzorok Háza 1146 Bp., Ajtósi Dürer sor 19-21.), illetve postai úton nagyalakú, (A4-es) felbélyegzett válaszboríték küldésével. A felhívásokat az INTERNETEN <http://www.prof.iif.hu/prc> alatt is megtalálhatók, ahonnan a szükséges pályázati űrlapok is letölthetők. A fentiekkel kapcsolatban érdeklődni lehet az alapítvány titkárságán személyesen vagy a 343-3913, 343-9706 számú telefonon hétfőtől csütörtökig 10-15 óráig, pénteken 10-12 óráig.

International Visegrad Fund - stratégiai grant

Kiíró: International Visegrad Fund

2007-ben az évi költségvetés a stratégiai grantok számára 300 000 EUR.

A pályázatok beküldésének határideje február 15. és május 15.

A stratégiai grantok pályázatának programjában a V4 összes országait bevonó együttműködés szükséges, tehát csak a V4 minden országában megvalósuló tervezethez nyújtható a támogatás. A V4 országain kívül élő pályázókra ugyanezek a feltételek érvényesek, ha tematikailag érinti a visegrádi együttműködést.

2007-ben azok a Stratégiai grantok lesznek jóváhagyva, melyek a következő feltételeknek megfelelnek:

- A V4 identitás összekapcsolása az európai identitással
- A visegrádi együttműködés népszerűsítésének modern lehetőségei
- A V4 know-how megosztása a szomszédos régiókkal

További információ: www.visegradfund.org

Ifjú utak Európában**Kiíró:** Junge Wege in Europa

A Junge Wege in Europa (Ifjú utak Európában) programban 13 és 21 év közötti németországi, illetve közép- és kelet-európai fiatalokból álló csoportok pályázhatnak anyagi támogatásért projektjeik megvalósításához.

Beadási határidő: 2007. május 15.

Bővebb információ: Junge Wege in Europa; Schillerstrasse 57., Berlin 10627, Germany

E: mail@jungewege.de I: <http://www.jungewege.de> T: +49 30 3151 7475 F: +49 30 3151 7471

Az Anna Lindh Alapítvány pályázata**Kiíró:** Anna Lindh Euro-mediterrán Alapítvány

Az Anna Lindh Euro-mediterrán Alapítvány 2007-ben is több kulturális témában várja a pályázatokat. (on-the-move)

Az Anna Lindh Alapítvány hat témában hirdet pályázatot az Euro-mediterrán Partnerség országainak:

- zene és más művészeti alkotások;
- iskolai programok;
- fiatal kutatócsoportok;
- nyári egyetemek, csereprogramok, alkotóházak;
- a nők, mint a párbeszéd előmozdítói;
- az Anna Lindh "Hálózatok Hálózata" tagjainak: képzés, adatbázis és cserék.

Beadási határidő: 2007. június 1.

További információ: Anna Lindh Euro-mediterrán Alapítvány www.euromedalex.org

Felhívás EU képzésen való részvételre**Kiíró:** Magyarországi Cigányokért Közalapítvány**Beadási határidő:** 2007. április 30.

Pályázók köre: cigány kisebbségi önkormányzatok, cigány civil szervezetek munkatársai, valamint a kistérségi társulások roma származású munkatársai.

A Magyarországi Cigányokért Közalapítvány a Szociális és Munkaügyi Minisztérium Országos Felnőttképzési Tanács Munkaerőpiaci Alap foglalkoztatási alaprészt iskolarendszeren kívüli felnőttképzési célú keretéből elnyert támogatása terhére az ország hét régiójában a cigány kisebbségi önkormányzatok, cigány civil szervezetek és kistérségi társulások munkatársainak megfelelő szakmai felkészítése, az európai uniós támogatások megszerzése, feladataik hatékonyabb és sikeresebb ellátása érdekében képzést szervez.

Aképzésre való jelentkezés és részvétel előfeltétele a felsőfokú iskolai végzettség megléte, ennek hiányában európai uniós pályázatok elkészítésében, lebonyolításában való részvétel. Kérjük az érdeklődők szakmai önéletrajzukat és a legmagasabb iskolai végzettséget igazoló okirataik fénymásolatát 2007. április 30. napjáig szíveskedjenek megküldeni a Magyarországi Cigányokért Közalapítvány postacímére (1091 Budapest, Üllői u. 47-49.) A jelentkezők közül a résztvevők személyének kiválasztására a Közalapítvány Kuratóriuma által kerül sor. Minden jelentkező írásban kap választ a Kuratórium döntéséről.

További információ: Magyarországi Cigányokért Közalapítvány, 1091 Budapest, Üllői u. 47-49. 06-1-455-9030 <http://www.macika.hu>

Népművészeti alkotások létrehozása**Kiíró:** Pro Renovanda Cultura Hungariae Alapítvány**Pályázók köre:** a pályázaton bárki részt vehet

A Pro Renovanda Cultura Hungariae „Népművészetért” szakalapítvány pályázatot ír ki a tárgyalkotó népművészet, népi iparművészet alkotói számára.

A pályázat célja: olyan népművészeti alkotások létrehozásának elősegítése, melyek méltó díszei lehetnek közintézményeknek (pl. önkormányzat, oktatási, művelődési, egyházi intézmény, egészségügyi intézmény, pénzügyintézet, múzeum, termelő üzem stb.), ahol sok ember megfordul, és ahol az elkészült alkotások sok ember számára tudatosítják a tárgyalkotó népművészet, nemzeti művészeti anyanyelvünk értékeit. Ezért fontos, hogy az alkotás közcélt szolgáljon. A pályázat kétfordulós.

További információ: <http://www.prof.iif.hu/prc> illetve az alapítvány titkárságán: 1/343-3913, 1/343-9706 számú telefonon hétfőtől csütörtökig 10-15 óráig, pénteken 10-12 óráig.

Kiállítási helyszín ingyenes biztosítása**Kiíró:** Eötvös Loránd Tudományegyetem Egyetemi Könyvtára**Pályázók köre:** amatőr és profi művészek**Beadási határidő:** 2007. május 10.

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Egyetemi Könyvtára pályázatot hirdet kiállítások helyszínének ingyenes biztosítására.

Budapest belvárosában az Egyetemi Könyvtár 2007-ben húsz kiállítónak ad lehetőséget műveinek, alkotásainak bemutatására. Az aulában megtalálható installáció 2 db 140x200-as és 2 db 70x200 cm-es paravánból áll, saját világítással rendelkezik. A kiállítások 2007-ben és 2008-ban 4 hétig tekinthetők meg.

További információ: Tel: 1/211-6738, 1/211-6700/3419, email: diszterem@ludens.elte.hu web: http://www.konyvtar.elte.hu/hirek/friss/kiall_paly2007.html

Magyar Kézművesség 2007. és A szülő és a bor - kézműves szemmel

Kiíró: Magyar Kézművességért Alapítvány; IPOSZ Országos Kisipari Kézműves Tanácsa; Magyar Országos Művészi Kézműves Egyesület; BKIK Kézműipari Tagozata

Beadási határidő: 2007. május 11.

Pályázók köre: hazai és határon túli magyar alkotók, népművészeti vagy iparművészeti tevékenységgel foglalkozó kézművesek, egyéni jelentkezők és alkotóközösségek

A Magyar Kézművességért Alapítvány idén is a főváros egyik legszebb, leghangulatosabb helyszínén: a városligeti Vajdahunyadvárban, a Magyar Mezőgazdasági Múzeumban rendezi meg szokásos nyári kiállítását, amelyen a jelen kettős pályázat válogatott anyaga kerül bemutatásra.

További információ: Postacím: Gergely Imre, IPOSZ, AMKA 1392 Bp. 62., Pf. 289; személyesen (telefonon történt egyeztetést követően): Bp., V. ker. Kálmán I. u. 20. IV. 403. Tel: 1/354-3146; 30/394-6010; email: amka@chello.hu, web: <http://www.kezmuvesportal.hu>

Az oldalt összeállította: Egyedné Megyesi Schwartz Éva

A JUBILATE Kórus Alapítvány 2004., 2005. és 2006. évi közhasznúsági jelentése megtekinthető a www.civilhaz-pecs.hu honlapon.

KELET-NYUGAT-BARANYA MEGYEI TÁMOGATÓ SZOLGÁLAT

A Fogyatékosok Fóruma közhasznú társadalmi szervezet által működtetett Kelet-Nyugat-Baranya Megyei Támogató Szolgálat 2007. január 1-jén kezdte meg működését Pécsen két irodával, a Jókai tér 2. és Uitz Béla u. 3. szám alatt.

A Támogató Szolgálat fő feladatai

- ▶ a lakáson kívüli közszolgáltatások elérésének segítése
- ▶ az alapvető szükségletek kielégítését segítő szolgáltatásokhoz, közszolgáltatásokhoz való hozzájutás biztosítása,
- ▶ információnyújtás, ügyintézés, problémák megoldásának segítése
- ▶ szállító szolgálat működtetése, személyi szállítás
- ▶ érdekképviseleti szervezetekkel kapcsolattartás,
- ▶ gyógyászati segédeszközökhöz való hozzájutás segítése...

Szolgáltatásaink:

Az otthoni ápolási és háztartási munkák térítési díjas tevékenységek. Pl.: higiénés feladatok, mosgatás, öltöztetés, ebédszállítás, takarítás, varrás, stb.
Más egyéb személyi segítség és szabadidős tevékenységben való támogató munka térítés mentes. Pl.: kísérés, bevásárlás, felügyelet, ügyintézés stb.

Az ellátottak köre

- Siketek és nagyothallók
- Vakok és gyengénlátók
- Értelmi fogyatékosok
- Mozgásszervi fogyatékosok
- Halmazottan fogyatékosok

Információnyújtás, tanácsadás:

hétfőtől-péntekig: 8.00-16.00-ig.

Személyi segítség, szállítás:

Hétfőtől-péntekig: 8.00-16.00-ig

Irodáink:

- 7621 Pécs, Jókai tér 2.
- 7632 Pécs, Uitz Béla u. 3.

Elérhetőségeink:

- 72/511-508
- 70/382-8413

www.gportal.hu/tamogatoszolgalat

Dél-Dunántúli Regionális Civil
Egyeztető Fórum

Meghívó

– Civilek a területfejlesztésben –

Program:

10:00-11:00 A civil szervezetek szerepe a területfejlesztésben, a civil együttműködés helyzete a dél-dunántúli régióban – Farkas Tamás

11:00-12:00 A Dél-Dunántúli Akcióterv (DD AT) vizsgálata, civil javaslatok – Hajnal Klára

12:00-13:00 Fejlesztési elképzelések az adott megyében, a kistérségi akciótervek összeállításának tapasztalatai

13:00-14:00 Ebéd, kötetlen beszélgetés

Időpont, helyszín:

2007. április 26. Pécs, Civil Közösségek Háza (7624 Pécs, Szent István tér 17.)

A részvétel ingyenes, részvételi szándékát kérjük a tanácskozás előtt legkésőbb két nappal az alábbi e-mail címen jelezze:

mezoiანი@yahoo.com (Mező János – Pécsi Zöld Kör)

Tisztelettel:

Farkas Tamás
a Dél-Dunántúli Regionális
Civil Fórum elnöke

A CIVIL KORZÓ előfizethető az alábbi megrendelő vissza-küldésével (Nevelők Háza Egyesület, 7624 Pécs, Szent István tér 17.) és a díj befizetésével (átutalással a 11731001-20201519 számlaszámra, csekken, vagy személyesen. Igény esetén csekket küldünk. Az előfizetési díj 1250 Ft/év (10 szám)

MEGRENDELŐ

Számlázási cím

Megrendelő neve:

Irányítószám: Település:

Utca, házszám:

Telefon: Fax:

Email:

Postázási cím (ha más mint a számlázási cím)

Megrendelő neve:

Irányítószám: Település:

Utca, házszám:

Telefon: Fax:

Email:

Dátum:

Megrendelő aláírása:

Ha

- szervezetük céljában bizonytalanok
- munkájuk örömtelen
- a munkatársak fásultak
- a kliensek elvesztek...

...akkor igazán érdemes elgondolkodnia!

Ehhez nyújt segítséget 30 órás
„Stábépítés, stábfejlesztés” c.
szakmai készségfejlesztő tréningünk,
melyet munkahelyi stábok számára ajánlunk.

A képzés akkreditált, a személyes gondoskodást
végző személyek számára a továbbképzés pontértéke 30 pont.

Várjuk jelentkezésüket az ország bármely pontjáról!

Bővebb információ Farkas Évtől kérhető
a 30/747 88 45 -ös telefonszámon, vagy
a „Valahol Európában Társadalompolitikai Társaság”

Közhasznú Alapítvány e-mail címén:

valaholeuropaban@gmail.com

„Valahol Európában Társadalompolitikai Társaság” Közhasznú Alapítvány
7621 Pécs, Jókai tér 7. valaholeuropaban@gmail.com

A Nevelők Háza Egyesület szolgáltatásai

7624 Pécs, Szent István tér 17.

Tel./Fax: 72/ 315-679, 215-543

E-mail: nevhaz@t-online.hu , civilhaz@civilhaz-pecs.hu

Web: www.civilhaz-pecs.hu

A Baranya megyei civil szolgáltató központ működtetéséhez kapcsolódó feladatok

- 1) Elősegíti a civil szervezetek és a megyei, települési, valamint kisebbségi önkormányzatok együttműködését, a civil szervezetek közreműködését az önkormányzati döntés-előkészítésben, döntéshozatalban. Pl. rendszeres, intézményes egyeztető párbeszéd-fórumok, kerekasztalok létrehozásának ösztönzése; a közfeladat-kihelyezés gyakorlatának szorgalmazása, elősegítése; helyi önkormányzati civil referensi státuszok kialakításának ösztönzése.
- 2) Folyamatos működésű szakmai tanácsadási rendszer megvalósítása:
 - a. jogi, közhasznúsági,
 - b. pénzügyi, könyvelési, adózási kérdésekben,
 - c. pályázati módszerekre, technikákra vonatkozóan,
 - d. számítógép-kezelés területén.
- 3) Minimum évi 3 képzés megvalósítása, a helyi civil szervezeteket leginkább érintő témákban (pl. szervezeti, menedzselési kérdések, kapcsolatépítési, szponzorszervezési technikák, pályázatkészítési tudnivalók, EU-s témakörök stb.).
- 4) Folyamatos információszolgáltatás biztosítása: adatbázis építése, rendszeres aktualizálása és rendelkezésre bocsátása (együttműködve a többi civil szolgáltató központtal az erre a célra fenntartott intraneten, valamint a civil szolgáltató központ honlapján), különösen a következő területeken:
 - a. a megye civil szervezeti regisztere,
 - b. pályázati lehetőségek, kiírások, úrlapok biztosítása,
 - c. megyei ernyőszervezeti nyilvántartás,
 - d. megyei szakértői, előadói lista.
- 5) Civilszakmai dokumentációtár építése: könyvek, segédanyagok, audiovizuális anyagok gyűjtése, kölcsönzése, valamint az elektronikusan rendelkezésre álló, szabadon terjeszthető anyagok bemutatása a civil szolgáltató központ honlapján.
- 6) Rendszeres kapcsolattartás a civil szervezetek széles körével elektronikus vagy nyomtatott hírlevél kiadása keretében.
- 7) Az információ-szolgáltatás keretében a civil szolgáltató központ tevékenységével összefüggő információk közzététele érdekében internetes honlapot szerkeszt, illetve azt folyamatosan aktualizálja. A honlapon fel kell tüntetni a programmal kapcsolatos leglényegesebb információkat, az igénybe vehető szolgáltatásokat, azok helyét, idejét, módját, ellenértékét, egyéb feltételeit.
- 8) Konkrét tevékenységi együttműködést alakít ki az adott terület egyéb közösségi szolgáltatóival, pl. esélyek háza, regionális ifjúsági szolgáltató irodák, teleházak, kistérségi megbízottak és menedzserek, falugondnokok, európai információs pontok.
- 9) Hálózati funkció: együttműködik a feladatmegvalósításban a megye hasonló vagy részben hasonló célú civil szervezeteivel, más szolgáltató-fejlesztő szervezeteivel, valamint a többi megyei civil szolgáltató központtal.

Legyen jó, tegyen jót!

Adjon esélyt másnak és adjon esélyt magának,
hogy jobb legyen! Sokszor elég csak 1 mozdulat. 1 szó.
1 perc. 1%. Ajánlja fel adója 1%-át valamely civil szervezetnek!
Információért forduljon a NIOK-hoz!

Támogatók:
Nemzeti Civil Alapprogram

1% | **ADJON EGY RÉSZT A CIVILEKNEK!**
NIOK információs zöldszám:
06/80 200-074

NIOK